

بررسی تطبیقی نهادهای تنظیم‌گر آموزش در سایر کشورها

موردکاوی مالزی، دبی، سوئد و انگلستان

نوع سند	گزارش
حوزه تخصصی	تنظیم‌گری و حکمرانی
برنامه	تنظیم‌گری آموزش و پرورش
عنوان	بررسی تطبیقی نهادهای تنظیم‌گر آموزش
نگارنده/نگارندگان	پارسا قزوینی، علی آخوندی، رضا احمدی فشارکی، مرتضی محمودی
ناظر کیفی	مژده ناطقی
مشاور / مشاوران	-
مرورگر / مرورگران	-
موعد تحویل	
تاریخ انتشار	
مخاطب (کارفرما)	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

مالکیت فکری و حق تالیف	
فرد / موسسه	توضیح حق تالیف و مالکیت فکری
_____	_____
_____	_____

جملات کلیدی
-
-

کلمات کلیدی آموزش، تنظیم‌گری، مطالعه تطبیقی

فهرست مطالب

مقدمه	۳
۱- چارچوب مفهومی اجرای طرح	۵
۱-۱- منابع	۸
۲- بررسی نهادهای تنظیم‌گر آموزش در کشور مالزی	۹
۱-۲- نهادهای حاکمیتی اصلی مرتبط با آموزش در کشور مالزی	۱۰
۲-۲- بررسی کارکردهای تنظیم‌گری نهادهای مختلف در بخش آموزش در کشور مالزی	۱۱
۲-۲-۱- تنظیم‌گری مدارس در مالزی	۱۱
۲-۲-۲- تنظیم‌گری معلمان در مالزی	۱۳
۲-۲-۳- تنظیم‌گری برنامه درسی و محتوای آموزشی مالزی	۱۴
۲-۲-۴- تنظیم‌گری آزمون‌ها در مالزی	۱۸
۲-۳- منابع	۱۹
۳- بررسی نهادهای تنظیم‌گر آموزش در کشور امارات متحده عربی (امارت دبی)	۲۰
۱-۳- نهادهای حاکمیتی اصلی مرتبط با آموزش در امارت دبی	۲۰
۲-۳- بررسی کارکردهای تنظیم‌گری نهادهای مختلف در بخش آموزش در امارت دبی	۲۲
۱-۳-۱- تنظیم‌گری مدارس در امارت دبی	۲۲
۱-۳-۲- تنظیم‌گری معلمان در امارت دبی	۲۵
۱-۳-۳- تنظیم‌گری برنامه درسی و محتوای آموزشی در امارت دبی	۲۶
۱-۳-۴- تنظیم‌گری آزمون‌ها در امارت دبی	۲۹
۳-۳- منابع	۳۱
۴- بررسی نهادهای تنظیم‌گر آموزش در کشور سوئد	۳۲
۱-۴- نهادهای حاکمیتی اصلی مرتبط با آموزش در کشور سوئد	۳۲
۲-۴- مقاطع تحصیلی در مدارس سوئد	۳۳
۳-۴- بررسی کارکردهای تنظیم‌گری نهادهای مختلف در بخش آموزش در کشور سوئد	۳۴
۱-۴-۱- تنظیم‌گری مدارس در سوئد	۳۴
۱-۴-۲- تنظیم‌گری معلمان در سوئد	۳۶
۱-۴-۳- تنظیم‌گری برنامه درسی و محتوای آموزشی در سوئد	۳۷
۱-۴-۴- تنظیم‌گری آزمون‌ها در سوئد	۳۹
۴-۴- منابع	۳۹
۵- بررسی نهادهای تنظیم‌گر آموزش در کشور انگلستان	۴۰
۱-۵- انواع مدارس در کشور انگلستان	۴۰
۲-۵- نهادهای اصلی مرتبط با آموزش در کشور انگلستان	۴۲
۳-۵- مقاطع تحصیلی در کشور انگلستان	۴۵
۴-۵- بررسی کارکردهای تنظیم‌گری نهادهای مختلف حوزه‌ی آموزش در کشور انگلستان	۴۶

۴۷.....	۵-۴-۱- تنظیم‌گری مدارس در انگلستان.....
۴۹.....	۵-۴-۲- تنظیم‌گری معلمان در انگلستان.....
۴۹.....	۵-۴-۳- تنظیم‌گری برنامه درسی و محتوای آموزشی.....
۵۳.....	۵-۴-۴- تنظیم‌گری آزمون‌ها در انگلستان.....
۵۵.....	۵-۵- منابع

فهرست جداول

۷.....	جدول ۱- انواع زیر کارکردهای تنظیم‌گری
۸.....	جدول ۲- چارچوب مفهومی طرح
۱۳.....	جدول ۱: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با مدارس در مالزی
۱۴.....	جدول ۲: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با معلمان در مالزی
۱۷.....	جدول ۳: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با برنامه آموزشی در مالزی
۱۸.....	جدول ۴: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با کتب درسی در مالزی
۱۹.....	جدول ۵: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با آزمون‌ها در مالزی
۲۳.....	جدول ۶: مدارس امارت دبی به تفکیک برنامه درسی و ملیت
۲۴.....	جدول ۷: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با مدارس دبی
۲۵.....	جدول ۸: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با معلمان در دبی
۲۸.....	جدول ۹: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با برنامه درسی و محتوای آموزشی در دبی
۳۰.....	جدول ۱۰: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با آزمون‌ها در دبی
۳۴.....	جدول ۱۱: مقاطع تحصیلی نظام آموزشی در سوئد
۳۵.....	جدول ۱۲: طبقه‌بندی انواع مدارس از نظر مالکیت در سوئد
۳۶.....	جدول ۱۳: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با مدارس در سوئد
۳۷.....	جدول ۱۴: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با معلمان در سوئد
۳۸.....	جدول ۱۵: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با برنامه درسی و محتوای آموزشی در سوئد
۳۹.....	جدول ۱۶: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با آزمون در سوئد
۴۶.....	جدول ۱۷- مقاطع تحصیلی و تقسیم‌بندی دروس در انگلستان
۴۸.....	جدول ۱۸: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با مدارس در انگلستان
۴۹.....	جدول ۱۹: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با معلمان در انگلستان
۵۲.....	جدول ۲۰: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با برنامه درسی و محتوای آموزشی در انگلستان
۵۵.....	جدول ۲۱: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با آزمون‌ها در انگلستان

مقدمه

نظام آموزشی به واسطه تأثیرات گسترده‌ای که در ابعاد مختلف اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی جوامع به همراه دارد، همواره از جمله اولویت‌ها و دغدغه‌های اصلی دولت‌ها بوده است؛ در واقع نظام‌های آموزشی از یک طرف نقش تربیتی بر عهده داشته‌اند و به دنبال تربیت انسان‌هایی منطبق با اصول، ارزش‌ها و اولویت‌های نظام‌های حکمرانی هستند و از طرفی دیگر نیروی انسانی مورد نیاز برای کار در سایر بخش‌های جوامع را تربیت و تأمین می‌نمایند؛ بنابراین با توجه به اهمیت و نقش زیربنایی نظام آموزشی در رشد و توسعه جوامع، دولت‌ها همواره به دنبال حداکثر ساختن کیفیت، بهره‌وری و کارایی نظام‌های آموزشی خود هستند.

به منظور تحقق این هدف، از جمله موارد مهمی که می‌بایست در مورد آن تصمیم‌گیری شود، حد بهینه و چگونگی مداخله دولت‌ها در نظام آموزشی و تلقی آن‌ها از آموزش به عنوان کالای عمومی یا کالای خصوصی است. اهمیت تعیین مرز و نحوه مداخله دولت در حوزه آموزش را می‌توان ناشی از گسترش حضور بخش خصوصی در این عرصه و ارائه خدمات آموزشی توسط بخش غیردولتی در سال‌های اخیر در کشورهای مختلف دانست. در واقع هم‌زمان با گسترش حضور بخش خصوصی در بخش‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی، در بخش آموزش نیز در راستای پاسخ به محدودیت منابع دولت‌ها و همچنین محدودیت ظرفیت دولت‌ها در رفع نیازهای متنوع جامعه، سهم بخش خصوصی گسترش چشم‌گیری یافته است. حضور بخش خصوصی در ارائه خدمات آموزشی اگرچه توانسته است برخی از چالش‌های دولت‌ها را به طرق مختلف نظیر کاهش بار مالی و مدیریتی، توجه بیشتر به سلايق متنوع افراد جامعه، ایجاد تنوع در برنامه‌های آموزشی، توسعه فضاهای آموزشی و مواردی از این قبیل رفع نماید؛ اما این مشارکت، دغدغه‌های جدیدی را نیز برای دولت‌ها ایجاد نموده است. در واقع از آنجا که بخش خصوصی عمدتاً به دنبال حداکثر ساختن منافع خود است، ممکن است منافع عمومی را نادیده گرفته و علاوه بر آن، ممکن است در راستای تحقق اهداف و اولویت‌های آموزشی نظام‌های حکمرانی حرکت ننماید؛ لذا دولت‌ها در راستای حداقل ساختن معایب حضور بخش خصوصی و بهره‌مندی از منافع آن، رویکردهای مختلفی را در قبال ارائه خدمات آموزشی توسط این بخش اتخاذ می‌نمایند که انواع این رویکردها را می‌توان در یک طیف جانمایی نمود.

در یک سر طیف دولت‌هایی قرار دارند که حضور بخش خصوصی را تهدیدی برای نظام آموزشی قلمداد نموده و به منظور اطمینان از تحقق اهداف حاکمیت در بخش آموزش، از ابتدا تا انتهای زنجیره آموزش را برعهده می‌گیرند؛ بدین معنا که علاوه بر تدوین سیاست‌ها، اهداف و چارچوب‌های آموزشی، خود به ارائه تمامی خدمات آموزشی نیز می‌پردازند. در سر دیگر طیف نیز می‌توان رویکردی را تعریف نمود که در آن، دولت‌ها ارائه تمامی

خدمات آموزشی را به بخش خصوصی می‌سپارند و خود در حد سیاست‌گذار و طراح جهت‌گیری‌ها و اولویت‌های کلان آموزشی باقی می‌مانند. اگرچه شاید به سختی بتوان کشورهایی را نام برد که به طور کامل به یکی از دو سر طیف تعلق دارند اما کشورهای مختلف را مبتنی بر رویکردی که در قبال بخش خصوصی اتخاذ می‌کنند، می‌توان در میانه این طیف یا نزدیک به دو سر آن جایگذاری نمود.

در حال حاضر می‌توان گفت عمده کشورهای پیشرو، رویکرد میانه‌ای را در قبال حضور بخش خصوصی در نظام آموزشی اتخاذ نموده‌اند. به عبارتی، عمده کشورها از **دوگانه تصدی‌گرایی و حکمرانی‌زدایی** عبور نموده و ضمن به رسمیت شناختن حضور بخش خصوصی در ارائه خدمات آموزشی، با ایجاد نهادهای تنظیم‌گر و تعریف سازوکارهای تنظیم‌گرایی، چارچوب‌ها و استانداردهای آموزشی را مبتنی بر اولویت‌های نظام حکمرانی تدوین نموده و بر حفظ کیفیت و رعایت این استانداردها نظارت می‌نمایند. در واقع دولت‌ها تلاش می‌نمایند با ایفای نقش تنظیم‌گرایی، در عین بهره‌مندی از منافع حضور بخش خصوصی، معایب آن را به حداقل برسانند. تنظیم‌گری حوزه آموزش ابعاد مختلفی را در برمی‌گیرد؛ محور اصلی تنظیم‌گری، تنظیم‌گری مدارس است، اما مفاهیم حول مدرسه از جمله مواردی نظیر معلمان و جذب و تربیت آنها، محتوای آموزشی (شامل کتاب و برنامه درسی و کمک آموزشی و...) و آزمون و ارزیابی را نیز می‌توان در ذیل تنظیم‌گری آموزش در نظر گرفت. از طرفی دیگر، تنظیم‌گری نیز دارای کارکردهای متنوعی است که از جمله اصلی‌ترین آنها می‌توان به مقررگذاری و تدوین استاندارد، رصد و ارزیابی، مجوزدهی و اعمال مجازات اشاره نمود.

با توجه به اهمیت حوزه آموزش و پیچیدگی رویکرد تنظیم‌گری در بخش آموزش، به منظور درس‌آموزی از سایر کشورها و بررسی تجربیات آنها، در این گزارش، نهادهای تنظیم‌گر آموزش و انواع کارکردهایی که ایفا می‌نمایند، در کشورهای مالزی، امارات متحده عربی (امارت دبی)، سوئد و انگلستان مورد بررسی قرار گرفته است.

۱- چارچوب مفهومی اجرای طرح

تنظیم‌گری موضوعی است که در طی بیست سال اخیر، در محافل سیاستی و علمی کشور مورد توجه سیاست‌گذاران، دولتمردان و اندیشمندان قرار گرفته است. تا پیش از دهه ۱۳۸۰ به علت نقش گسترده و مستقیم دولت در ارائه خدمات، این مفهوم آنچنان مورد بحث و توجه نبوده است. از دهه ۱۳۸۰ به بعد، سلسله اقداماتی در کشور اتخاذ گردید که نظام تنظیم‌گری را وارد مرحله جدیدی از رشد خود نمود. یکی از مهم‌ترین این اقدامات که می‌توان آن را نقطه عطفی در نظام تنظیم‌گری کشور دانست، ابلاغ سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی از سوی مقام معظم رهبری در سال ۱۳۸۴ است. به دنبال ابلاغ این سیاست‌ها، واگذاری امور تصدی دولت به بخش خصوصی آغاز گردید که این امر ضرورت ایجاد نهادهای تنظیم‌گر را جهت اطمینان از حفظ کیفیت، امنیت و سلامت خدمات ارائه شده توسط بخش خصوصی و جلوگیری از شکل‌گیری انحصار و افزایش رقابت‌پذیری ایجاب می‌نمود.

به عبارت دیگر می‌توان گفت با گسترش سهم بخش غیردولتی در ارائه خدمات و کمرنگ شدن نقش بخش دولتی در این زمینه، دغدغه‌ای که برای حاکمیت پیش آمد این بود که آیا بخش خصوصی، منفعت عمومی که هدف اصلی دولت‌ها است را محقق می‌نماید یا ممکن است در جهت تحقق منافع خودش، منفعت عمومی را تضییع نماید. لذا به منظور اطمینان از تحقق منفعت عمومی، از سال ۱۹۸۰ در کشورهای مختلف، نهادهایی با عنوان نهاد تنظیم‌گر شکل گرفتند که هدف اصلی آنها صیانت از منفعت عمومی است. در کشور ما نیز این روند به طور جدی از سال ۱۳۸۰ آغاز شد و در حال حاضر در بسیاری از بخش‌ها نظیر بخش ارتباطات، سلامت، رقابت و نهادهای تنظیم‌گری نظیر سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی، سازمان غذا و دارو، شورای رقابت و ... شکل گرفته‌اند.

تعریف مفهوم تنظیم‌گری^۱ همانند بسیاری از مفاهیم موجود در علوم انسانی، دشوار و به شدت مورد مناقشه است: در چهارچوب فکری راست‌گرایان افراطی^۲، تنظیم‌گری کلمه ناخوشایندی است که نشان‌دهنده دست سنگین دولت‌های استبدادی و مجموعه قوانین خرنده‌ای است که محدودکننده آزادی‌های انسانی هستند؛ طبق عقاید چپ‌گرایان سنتی^۳، تنظیم‌گری بخشی از روبنا است که در خدمت منافع طبقه مسلط بوده و روابط قدرت را در آشکال به ظاهر متمدن چارچوب‌بندی می‌کند؛ از نظر دموکرات‌های ترقی‌خواه^۴، تنظیم‌گری کالایی عمومی و ابزاری جهت کنترل سرمایه‌داران تشنه منفعت و مدیریت ریسک‌های اجتماعی و زیست‌محیطی

¹ Regulation

² Far Right

³ Old Left

⁴ Progressive Democrats

است؛ به عقیده برخی، تنظیم‌گری مجموعه اقداماتی است که منحصراً توسط حاکمیت و اجبارهای قانونی صورت می‌پذیرد، در حالی که در نظر عده‌ای دیگر، تنظیم‌گری عمدتاً مربوط به اقدامات بازیگران اجتماعی است که بر سایر بازیگران از جمله دولت‌ها، نظارت دارند.

ضمن به رسمیت شناختن تکرر تعاریف، ما تعریفی موسع از تنظیم‌گری را مورد توجه قرار می‌دهیم. مطابق با این تعریف، تنظیم‌گری به عنوان «وضع بروکراتیک و پیشینی»، «نظارت» و «اعمال» قواعدی مشخص توسط مجموعه‌ای از بازیگران اجتماعی، بخش خصوصی و سیاسی بر روی طیف دیگری از بازیگران اجتماعی، خصوصی و سیاسی است، همچنین این قواعد تا زمانی که مستقیماً توسط قانون‌گذار یا دادگاه تدوین نشده باشد، تنظیم‌گری محسوب می‌شود؛ به عبارت دیگر، تنظیم‌گری مربوط به قواعد بروکراتیک و اداری است و نه در مورد قواعد قانونی یا قضایی.

علاوه بر این تعریف، یکی از اهداف مهم تنظیم‌گری، همراستاسازی منافع بخش عمومی و خصوصی است؛ از قرن نوزدهم تا به امروز، با رونق گرفتن سیاست‌های آزادسازی، خصوصی‌سازی و کوچک‌سازی دولت، تغییرات اساسی در نقش دولت‌ها رخ داده است. دولت‌ها از سویی نقش مداخله‌گر خود را در بخش‌های مختلف از دست داده و از سویی دیگر، همواره در صدد آن بوده‌اند که بازارهای آزادسازی شده را تنظیم کنند؛ بنابراین، از نیمه‌ی دوم قرن بیستم تا به امروز، ایده‌ی «دولت تنظیم‌گر» به‌طور گسترده در ادبیات مورد بحث قرار گرفته است و در این برهه، مفهوم تنظیم‌گری به عنوان ضرورتی غیرقابل انکار برای این مسیر، با معنا و مفهومی جدید شکل گرفت. در این ایده، با وجود بازیگران جدید بخش خصوصی، دولت‌ها معمولاً بر خود لازم می‌بینند تا منافع عمومی را با استفاده از ابزارهای تنظیم‌گرانه حفظ کنند. از سویی دیگر، دولت‌ها معمولاً برای رفع دغدغه‌های سرمایه‌گذاران در مورد عدم قطعیت‌های سیاسی، سرپیچی دولت‌ها از وعده‌هایشان و افزایش اعتبار تعهدات سیاستی، برخی از اختیارات خود را به تنظیم‌گران مستقل تفویض می‌نمایند. از این رو لایه‌ی تنظیم‌گری همواره به عنوان جزئی از نظام حکمرانی که قابلیت به حداقل رساندن مضرات حضور بخش خصوصی در عین بهره‌مندی از مزایای آن را ایجاد می‌کند، شناخته می‌شود.

برای اینکه نظام تنظیم‌گری از اثربخشی و کارایی لازم برخوردار باشد، لازم است مجموعه‌ای از کارکردها توسط نهادهای تنظیم‌گر محقق گردد. در ادبیات تنظیم‌گری دسته‌بندی‌های مختلفی از کارکردهای اصلی تنظیم‌گری صورت پذیرفته است، اما در یک گروه‌بندی اجمالی می‌توان زیر کارکردهای اصلی آن را در شش حوزه

مقررات گذاری^۵، آگاه‌سازی، رصد و بازرسی^۶، اعمال مقررات^۷، حل منازعات^۸ و مجازات^۹ برشمرد. در جدول ۱ توضیحاتی در رابطه با این کارکردها ارائه شده است.

جدول ۱- انواع زیر کارکردهای تنظیم‌گری

زیر کارکردهای تنظیم‌گری	تعریف
مقررات گذاری	فرایند مقررات گذاری می‌تواند به‌عنوان مجموعه متوالی از عملیات که منجر به اجرایی شدن قوانین و سیاست‌های کلان می‌شود، تعریف گردد. درواقع فرایند مقررات گذاری منجر به افزایش صراحت و شفافیت فرایند سیاست‌گذاری می‌گردد. تنظیم‌گران به منظور مدیریت بخش تحت نظارت خود می‌بایست از امکان تدوین مقررات فنی و تخصصی در حوزه تحت نظارت خود برخوردار باشند.
رصد و بازرسی	تنظیم‌گران علاوه بر اختیار در تدوین مقررات، می‌بایست امکان رصد و بازرسی بخش تحت نظارت خود و اطمینان از رعایت مقررات تدوین شده را نیز داشته باشند. در واقع رصد و بازرسی شامل تمامی فعالیت‌ها و اقداماتی است که برای حصول اطمینان از اینکه محصولات با الزامات تعیین‌شده در قوانین فنی تطابق دارند و سلامت و ایمنی و یا هر جنبه‌ای دیگر از منافع عمومی را به خطر نمی‌اندازند، صورت می‌پذیرد.
اعمال مقررات (صدور مجوز و ...)	اعمال مقررات شامل تمام فعالیت‌هایی است که نهادهای دولتی (یا نهادهای متولی از سمت دولت) باهدف انطباق مقررات و رسیدن به نتایج مطلوب از پیاده‌سازی مقررات انجام می‌دهند که شامل صدور مجوز، وضع جریمه و مواردی از این قبیل می‌باشد.
حل منازعات	نهادهای تنظیم‌گر با توجه به چارچوب تعیین‌شده در قانون می‌بایست به حل انواع دعاوی ازجمله دعاوی که بین مصرف‌کنندگان و نهادها وجود دارد بپردازند.
آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی	آگاه‌سازی یک روش اصلی در جلب‌توجه، حساس‌سازی، ایجاد مقبولیت، عینیت‌بخشی، متقاعدسازی و هماهنگ‌سازی عموم، ذینفعان، گروه‌ها و شرکت‌های مختلف به یک موضوع خاص می‌باشد. در واقع تنظیم‌گران در کنار استفاده از ابزارهای سلبی نظیر تدوین مقررات و اعمال مجازات، می‌بایست با استفاده از ابزارهای اجتماعی نظیر آگاه‌سازی، جامعه را از اعمال خطا و خلاف آگاه نموده و از این طریق امکان وقوع جرم را کاهش دهند. (مثال: انیمیشن‌های تلویزیونی برای تشویق به بستن کمربند ایمنی)
مجازات	کارکرد مجازات در نظام تنظیم‌گری همان تدابیری می‌باشد که در مقررات برای موارد نقض قانون به‌منظور مجازات متخلفین در نظر گرفته می‌شود.

درواقع در صورتی که نظام تنظیم‌گری به صورتی طراحی گردد که بازیگران مختلف آن، به‌درستی در کنار یکدیگر به ایفای کارکردهای اشاره‌شده بپردازند، این نظام می‌تواند اثربخشی لازم را داشته باشد.

علاوه بر شناخت دقیق ابعاد و کارکردهای تنظیم‌گری، به منظور بررسی تطبیقی نهادهای تنظیم‌گر آموزش، می‌بایست ابعاد اصلی آموزش هم‌شناسایی شود تا بتوان در ادامه نهادهای تنظیم‌گری را که در هرکدام از ابعاد آموزش، انواع کارکردهای تنظیم‌گری را ایفا می‌نمایند، شناخت. تنظیم‌گری آموزش ابعاد مختلفی را در

⁵ Rule-making

⁶ Monitoring

⁷ Enforcement of regulations

⁸ Adjudication

⁹ Sanction

برمی‌گیرد؛ محور اصلی آن، تنظیم‌گری مدارس است، اما مفاهیم حول مدرسه از جمله مواردی نظیر معلمان و جذب و تربیت آنها، محتوای آموزشی (شامل کتاب و برنامه درسی و کمک آموزشی و...) و آزمون و ارزیابی را نیز می‌توان در ذیل تنظیم‌گری آموزش در نظر گرفت.

با توجه به مقدمات فوق، در این طرح، چارچوبی مفهومی برای بررسی تطبیقی نهادهای تنظیم‌گر آموزش در سایر کشورها مطابق جدول ۲ ارائه می‌گردد. در این چارچوب، ابعاد آموزش که شامل مدارس، معلمان، محتوای آموزشی و آزمون‌ها است، ستون‌های جدول می‌باشند و انواع کارکردهای تنظیم‌گری که در این طرح، چهار کارکرد اصلی مقررگذاری، رصد و بازرسی، مجوزدهی و اعمال مجازات را دربرمی‌گیرد، سطرهای جدول می‌باشند. در این صورت می‌توان چارچوب پیشنهادی این طرح را پر نمودن خانه‌های جدول زیر یا به عبارت دیگر تعیین کارکرد تنظیم‌گری سازمان‌های مختلف در ابعاد مختلف آموزش در کشورهای مورد بررسی دانست. لازم به ذکر است که برخی از خانه‌های جدول ممکن است در انتها خالی باشد.

جدول ۲- چارچوب مفهومی طرح

آزمون‌ها	محتوای آموزشی	معلمان	مدارس	ابعاد آموزش
				کارکردهای تنظیم‌گری
				مقررگذاری
				رصد و بازرسی
				مجوزدهی
				اعمال مجازات

۱-۱- منابع

- قانعی مصطفی، زمانیان مصطفی، ناطقی مژده؛ ارزیابی تحلیلی نگاهت نهادی تنظیم‌گری زیست فناوری در ایران، مطالعه موردی: غذا و داروی مبتنی بر زیست فناوری، فصلنامه علمی-پژوهشی سیاست گذاری عمومی، بهار ۱۳۹۹، دوره ۶، شماره ۱، صفحات ۳۷-۵۹
- میرزائی، مهدی و هاشمی، سید حسین. (۱۴۰۲) بلوغ تنظیم‌گری: از کارکرد تا زیست بوم؛ مروری بر تطور مفهومی و نهادی تنظیم‌گری. اندیشکده حکمرانی شریف.
- Gilardi, F. (2002). Policy credibility and delegation to independent regulatory agencies: a comparative empirical analysis. *Journal of European Public Policy*, 9(6), 873-893.
- Majone, G. (1994). The Rise of the Regulatory State in Europe Western. *European Politics*, 17(3), 77-101.

۲- بررسی نهادهای تنظیم‌گر آموزش در کشور مالزی

مالزی با نام رسمی فدراسیون مالزی کشوری ۳۲ میلیون نفری واقع در جنوب شرقی آسیاست. این کشور دارای یک نظام پادشاهی مشروطه فدرال است. مالزی دارای ۱۳ ایالت و یک منطقه فدرال است و پادشاه هر ایالت به صورت چرخشی به مدت پنج سال پادشاه کشور نیز می‌شود. اکنون عبدالله پاهانگ از سال ۲۰۱۹ پادشاه کشور مالزی به حساب می‌آید. این کشور دارای بیش از ۷۰۰۰ هزار مدرسه (بیش از ۲۵۰۰ مدرسه در مقطع متوسطه)، ۲۰۳۰۰۰ معلم، ۵۸۲۹۰۰۰ دانش‌آموز و بودجه‌ی سالانه ۱۲.۴ میلیارد دلار در زمینه‌ی آموزش است. مالزی به طور کلی دارای ۱۷ وزارتخانه است که مطابق با قانون مصوب در ۱۹۶۱ (پس از استقلال این کشور) وزارت آموزش متولی اصلی امر آموزش در این کشور است. این ۱۷ وزارتخانه عبارتند از:

- وزارت حمل و نقل
- وزارت سلامت
- وزارت کار
- وزارت آموزش
- وزارت آموزش عالی
- وزارت گردشگری
- وزارت مالی
- وزارت نواحی فدرالی
- وزارت امور خارجه
- وزارت فرهنگ و هنر
- وزارت ارتباطات
- وزارت منابع انسانی
- وزارت ورزش و جوانان
- وزارت اقتصاد
- وزارت صنایع اولیه
- وزارت توسعه‌ی روستایی
- وزارت وفاق ملی

تصویر ۱: نقشه کشور مالزی

۲-۱- نهادهای حاکمیتی اصلی مرتبط با آموزش در کشور مالزی

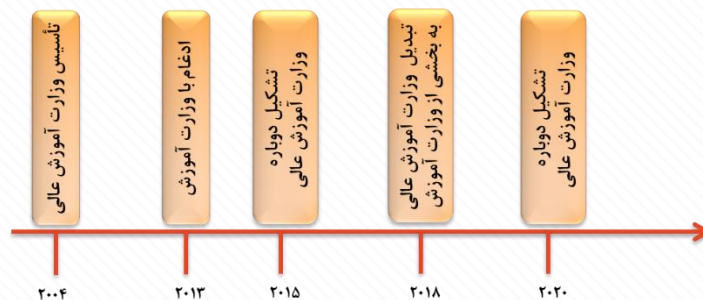
در کشور مالزی به طور کلی سه نهاد حاکمیتی اصلی در حوزه‌ی آموزش فعالیت می‌نمایند که در ادامه توضیحاتی از هرکدام از این نهادها ارائه شده است.

• وزارت آموزش^۱:

این نهاد اصلی‌ترین نهاد متولی آموزش است و هم‌اکنون تمام مباحث مرتبط با آموزش از ۶ سالگی تا ۱۸ سالگی را پوشش می‌دهد. لازم به ذکر است پیش از جدا شدن موضوع آموزش عالی از وزارت آموزش و تأسیس یک وزارتخانه مجزا برای این موضوع، مباحث و قوانین مرتبط با آموزش عالی، دانشگاهی و فنی و حرفه‌ای نیز در این نهاد انجام می‌شد. وزارت آموزش در سال ۱۹۵۵ و بلافاصله پس از استقلال کشور مالزی تشکیل شد ولی قوانین مصوب در سال‌های ۱۹۶۱ و ۱۹۹۶، تأثیرات زیادی بر این نهاد و نحوه‌ی شکل‌دهی به آن داشتند.

• وزارت آموزش عالی^۲:

وزارت آموزش عالی، وظیفه‌ی رسیدگی به مؤسسات آموزشی، آزمون‌ها و محتوای آموزشی فراتر از مدارس و پس از ۱۸ سالگی را در کشور مالزی برعهده دارد. این نهاد در سال ۲۰۰۴ تأسیس گردیده و قبل از تأسیس، وظایف این نهاد را اداره‌ی آموزش عالی که در ذیل وزارت آموزش قرار داشت، انجام می‌داد. در سال ۲۰۱۳ ساختار آموزشی دوباره تغییر کرد و این وزارتخانه منحل گردیده و موضوع آموزش عالی در ذیل وزارت آموزش قرار گرفت. در سال ۲۰۱۵ به دنبال تحولات ساختاری در بخش آموزش در کشور مالزی، بار دیگر وزارت آموزش عالی تشکیل شد. در سال ۲۰۱۸ مجدداً این وزارتخانه منحل شده و موضوع آموزش عالی به وزارت آموزش بارگشت و در پایان در سال ۲۰۲۰ بار دیگر موضوع آموزش عالی از وزارت آموزش جدا شد و هم‌اکنون تحت یک وزارتخانه مجزا با عنوان وزارت آموزش عالی این موضوع دنبال می‌شود. در شکل زیر تحولات ساختاری وزارت آموزش عالی در کشور مالزی نشان داده شده است.

شکل ۱: تحولات ساختاری وزارت آموزش عالی در کشور مالزی

¹ Ministry Of Education

² Ministry Of Higher Education

• مدیر کل آموزشی^۱:

نهاد دیگر مرتبط با حوزه آموزش در کشور مالزی، مدیر کل آموزشی است. مدیر کل آموزشی شخصی است که به پیشنهاد وزیر آموزش و توسط پادشاه کشور مشخص می‌شود و به عنوان نماینده‌ی مستقل حاکمیت در شوراهای آموزشی و... حضور دارد.

۲-۲- بررسی کارکردهای تنظیم‌گری نهادهای مختلف در بخش آموزش در کشور مالزی

همان‌طور که در بخش ابتدایی گزارش اشاره گردید، تنظیم‌گری حوزه آموزش ابعاد مختلفی را در برمی‌گیرد؛ محور اصلی تنظیم‌گری، تنظیم‌گری مدارس است، اما مفاهیم حول مدرسه از جمله مواردی نظیر معلمان و جذب و تربیت آنها، محتوای آموزشی (شامل کتاب و برنامه درسی و کمک آموزشی و...) و آزمون و ارزیابی را نیز می‌توان در ذیل تنظیم‌گری آموزش در نظر گرفت. از طرفی دیگر، تنظیم‌گری نیز دارای کارکردهای متنوعی است که از جمله اصلی‌ترین آنها می‌توان به مقررکردن و تدوین استاندارد، رصد و ارزیابی، مجوزدهی و اعمال مجازات اشاره نمود. در این بخش از گزارش، نهادهایی که در انواع زیربخش‌های آموزش در کشور مالزی، ایفای نقش در کارکردهای مختلف تنظیم‌گری را بر عهده دارند، معرفی می‌گردند. به عبارتی دیگر در این بخش، نداشت نهادی تنظیم‌گری آموزش در کشور مالزی به تفکیک زیربخش‌های مختلف آموزش ترسیم می‌گردد.

۲-۲-۱- تنظیم‌گری مدارس در مالزی

به طور کلی مدارس در مالزی را می‌توان در سه دسته‌ی اصلی تقسیم‌بندی نمود که عبارتند از:

- مدارس ملی^۲
- مدارس ملی نوع دوم^۳
- مدارس خصوصی

از آنجاکه مالزی دارای تنوع قومیتی بسیار زیادی است، مدارس دولتی آن در دو نوع اصلی وجود دارند. در مدل نوع اول (مدارس ملی)، زبان اصلی تدریس شده در مدرسه، زبان مالایی (زبان رسمی کشور) است و به فراخور پایه‌های مختلف آموزش، زبان ماندارین (زبان چینی معیار) نیز تدریس می‌شود؛ اما در مدارس نوع دوم (مدارس

^۱ Director General of Education

^۲ National

^۳ National-type

ملی نوع دوم) زبان رسمی تدریس، ماندارین است و زبان مالایی هم در کنار آن تدریس می‌شود. دانش‌آموزان این مدارس برای جبران عقب‌ماندگی یک سال بیشتر تحصیل کرده و زبان مالایی هم فرا می‌گیرند.

در کنار مدارس دولتی در مالزی، مدارس خصوصی نیز وجود دارند که از بدو تأسیس وزارت آموزش در این کشور به رسمیت شناخته شده‌اند و اداره‌ی آموزش خصوصی^۱ که در ذیل وزارت آموزش قرار دارد، نهاد اصلی مسئول مقررہ‌گذاری، مجوز دهی، نظارت بر این نوع از مدارس و اعمال مجازات در صورت تخلف مدارس است.

اداره‌ی آموزش خصوصی، نهادی است که ضوابط و اصول نحوه‌ی ایجاد مدارس خصوصی در مالزی را تدوین می‌نماید و مبتنی بر این ضوابط، شرایط لازم برای اخذ مجوز مدرسه هر ساله در سایت این اداره مشخص شده و هم‌چنین لیستی از مدارس دارای مجوز نیز منتشر می‌شود. به طور کلی اخذ مجوز مدارس خصوصی، دارای مراحل اصلی ذیل است:

- **صدور مجوز فعالیت موقتی مدارس:** پس از بررسی‌های اولیه در صورت تأیید، مجوز فعالیت موقتی به مدرسه داده می‌شود تا مدرسه بتواند در کمتر از شش ماه، اقدام به گرفتن مجوزهای دیگر نماید.
- **صدور مجوز فعالیت دائمی مدارس:** مدارس با اخذ مجوز فعالیت دائم، اجازه فعالیت بلندمدت پیدا می‌کنند؛ البته مدارس می‌بایست برای تمدید این مجوز در سال‌های آتی اقدام نمایند.
- **تایید برنامه‌ی درسی:** همان‌طور که در ادامه ذکر می‌شود برنامه‌ی درسی مدارس از طرف وزارت‌خانه مشخص نمی‌شود و مدارس مجازند برنامه‌ی درسی خودشان (در صورت عدم مغایرت با سیاست‌های کلی) را پیش ببرند. با وجود انعطاف در تعریف برنامه درسی، متقاضیان ایجاد مدارس خصوصی باید برنامه‌ی مدنظر خود را به تفکیک کتب پیشنهادی، ساعات درسی و ... را به وزارت آموزش ارائه نمایند و در صورت تایید، اقدام به تأسیس مدرسه کند.

• تایید ایمنی ساختمان

- **تایید معلمان و کادر مدرسه:** مطابق با قانون، تمامی اعضا و کادر مدرسه باید تاییده‌ی وزارت آموزش و مجوز فعالیت داشته باشند.

در صورتی که مدارس از چارچوب اصول و قواعد ذکر شده تخلف نمایند، اعمال مجازات مدارس متخلف نیز بر عهده‌ی اداره‌ی آموزش خصوصی است. مجازات مدارس متخلف، می‌تواند شامل لغو مجوز و اعمال جریمه‌های مالی برای مدارس باشد. به طور مثال مطابق با قانون، تمامی افراد و کارمندان مؤسسات آموزشی باید تاییدیه

¹ Bahagian Pendidikan Swasta (Private Education Division)

اداره‌ی آموزش خصوصی را داشته باشند وگرنه مطابق با قانون تا ۲ سال حبس و ۳۰ هزار رینگیت (حدود ۶۳۰۰ دلار) جریمه برای متخلفین در نظر گرفته می‌شود.

با توجه به موارد ذکر شده، در جدول ۳، به طور خلاصه نهادهایی که انواع کارکردهای تنظیم‌گری را در حوزه‌ی تنظیم‌گری مدارس در مالزی ایفا می‌نمایند، نشان داده شده است.

جدول ۳: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با مدارس در مالزی

کارکرد تنظیم‌گری	نهاد ایفاکننده کارکرد تنظیم‌گری
مقرره‌گذاری	وزارت آموزش (اداره‌ی آموزش خصوصی)
مجوزدهی	وزارت آموزش (اداره‌ی آموزش خصوصی)
رصد و بازرسی (نظارت)	وزارت آموزش (اداره‌ی آموزش خصوصی)
اعمال مجازات	وزارت آموزش (اداره‌ی آموزش خصوصی)

۲-۲-۲- تنظیم‌گری معلمان در مالزی

نهاد اصلی متولی تنظیم‌گری معلمان در کشور مالزی، واحد حرفه‌ای‌سازی معلمان^۱ است که در ذیل وزارت آموزش این کشور قرار دارد. این واحد، اصول، ضوابط و استاندارد ویژه‌ی معلمان را تدوین نموده، مجوز فعالیت معلمان را صادر می‌نماید و ضمن نظارت بر معلمان مبتنی بر استانداردهای تدوین شده، اقدامات لازم برای مجازات معلمان خاطی را هم اتخاذ می‌نماید.

به منظور دریافت مجوز تدریس، واحد حرفه‌ای‌سازی معلمان ضوابطی را تدوین نموده و افراد متقاضی برای دریافت مجوز باید به این واحد مراجعه نمایند. پس از مراجعه، کمیته‌ی مربوطه به درخواست متقاضی پاسخ داده و متقاضی هم می‌تواند در ۲۱ روز به نتیجه اعتراض نماید. مطابق ضوابط تدوین شده توسط این واحد، دارا بودن شرایط زیر توسط متقاضی مانع از دریافت مجوز فعالیت خواهد شد:

- کمتر بودن سن از سن قانونی (۱۸ سال)
- عدم برخورداری از شایستگی‌های لازم (برای سنجش این مورد، معلمان باید در آزمون‌های سالانه برگزار می‌شود نمره‌ی قبولی را کسب کنند).
- بیان عامدانه گزاره‌ای غلط یا غلط‌انداز در مورد درخواست معلمی
- دارا بودن مشکل جسمی یا روانی مرتبط با تدریس

¹ Teacher Professionalism Part

- محکومیت در دادگاه به بیش از ۱ سال حبس یا پرداخت ۲۰ هزار رینگیت محکوم
- مناسب نبودن شخص برای تدریس

در صورتی که معلمی از استانداردهای تدوین شده تخطی نماید، لغو مجوز یا مجازات قضایی برای معلمان متخلف در نظر گرفته می‌شود.

با توجه به موارد ذکر شده، در **جدول ۴**، به طور خلاصه نهادهایی که انواع کارکردهای تنظیم‌گری را در حوزه‌ی تنظیم‌گری معلمان در مالزی ایفا می‌نمایند، نشان داده شده است.

جدول ۴: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با معلمان در مالزی

کارکرد تنظیم‌گری	نهاد ایفاکننده کارکرد تنظیم‌گری
مقرره‌گذاری	وزارت آموزش (واحد حرفه‌ای‌سازی معلمان)
مجوزدهی	وزارت آموزش (واحد حرفه‌ای‌سازی معلمان)
رصد و بازرسی (نظارت)	وزارت آموزش (واحد حرفه‌ای‌سازی معلمان)
اعمال مجازات	وزارت آموزش (واحد حرفه‌ای‌سازی معلمان)

۲-۲-۳- تنظیم‌گری برنامه درسی و محتوای آموزشی مالزی

در این بخش، نحوه‌ی تنظیم‌گری برنامه‌ی درسی و محتوای آموزشی در کشور مالزی بررسی شده و نهادهایی که در تنظیم‌گری آن دخیل هستند، معرفی می‌گردند.

۲-۲-۳-۱- تنظیم‌گری برنامه درسی

تهیه برنامه‌ی درسی در مالزی دارای انعطاف زیادی است و مدارس می‌توانند برنامه‌ی درسی و کتب خودشان را داشته باشند اما سرفصل مطالب (مانند مطالبی که هر سال باید در ریاضیات تدریس شوند) و همچنین میزان ساعاتی که باید به دروس مختلف پرداخته شود (مانند تصویر زیر) در شوراهای مختلف این کشور تعیین می‌شود. از آن جا که انتخاب کتاب درسی با خود مدارس است و مانند ایران تنها یک کتاب درسی برای هر درس وجود ندارد، برنامه‌های درسی در این کشور از تنوع زیادی برخوردار هستند.

Subject	Weekly time allocated to each subject (in minutes)		
	I	II	III
Malay language	240	240	240
English language	200	200	200
Mathematics	200	200	200
Islamic education (*)	160	160	160
Science	200	200	200
Integrated living skills	160	160	160
Geography	120	120	120
History	120	120	120
Physical education	40	40	40
Health education	40	40	40
Art education/Music	80	80	80
Total weekly time	1,560	1,560	1,560
Additional subjects:			
Chinese/Tamil language	120	120	120
Arabic language (communication)	240	240	240

(*) For Muslim students (120 minutes per week in the case of moral education for non-Muslim students).

شکل ۲: نمونه‌ای از برنامه‌ی تحصیلی مالزی

ساختار تصمیم‌گیری برای برنامه‌ی درسی در مالزی یک ساختار شورایی است که در این ساختار، ۵ شورای مختلف، به ایفای نقش می‌پردازند. در ادامه توضیحاتی از هرکدام از این شوراها و وظایفی که برعهده دارند، ارائه شده است.

- **کمیته‌ی برنامه‌ریزی آموزشی^۱:** این کمیته به‌عنوان بالاترین کمیته‌ی آموزشی در مالزی فعالیت می‌کند. این کمیته مسئولیت تعیین سیاست‌هایی نظیر دروسی که می‌بایست در پایه‌های مختلف ارائه شود، مهارت‌هایی که دانش‌آموزان می‌بایست کسب کنند را داراست. اعضای این کمیته توسط وزیر آموزش معرفی می‌شوند و هم‌چنین دبیر کل آموزش نیز عضو آن است. دبیرخانه این کمیته نیز اداره‌ی برنامه‌ریزی آموزشی^۲ در وزارت آموزش است. این کمیته دروس و سرفصل‌های اصلی مطالبی که باید آموزش داده شود را مشخص می‌کند و به شورای بعدی که شورای مرکزی توسعه‌ی برنامه‌ی درسی (CDC) است، می‌دهد.
- **شورای مرکزی توسعه‌ی برنامه‌ی درسی^۳:** این شورا مسئول تعیین برنامه‌ی تحصیلی است که به تمام مدارس ابلاغ می‌شود. این شورا به‌عنوان دبیرخانه‌ی بقیه‌ی شوراها هم عمل می‌کند و نقش مهمی در تعیین برنامه‌ی درسی دارد. وظایف این شورا عبارت است از:
 - تدوین دقیق سیاست‌های برنامه‌ی درسی و هم‌چنین مطالعه پیامدهای آن
 - تعیین مسیر توسعه و بهبود برنامه‌ی درسی و هماهنگی دستگاه‌ها برای رسیدن به این هدف

¹ Educational Planning Committee (EPC)

² Educational Planning and Research Division in Ministry of Education

³ Curriculum Development Centre (CDC)

- بررسی و ارائه توصیه‌هایی در خصوص برنامه ریزی آموزشی به کمیته برنامه‌ریزی آموزشی
 - مطالعه‌ی پیامدهای برنامه‌ی درس
 - **کمیته‌ی برنامه‌ریزی مرکزی^۱:** در این کمیته ریز جزئیات برنامه‌ی تحصیلی یعنی میزان ساعات هر درس، محتوای دقیق مورد تدریس و ... مشخص می‌شود. سپس این برنامه‌ی تحصیلی برای اجرا به کمیته‌ی های ایالتی ابلاغ می‌شود.
 - **کمیته‌ی اجرایی برنامه^۲:** در بین کمیته برنامه‌ریزی مرکزی و کمیته برنامه‌ریزی ایالتی، کمیته دیگری به نام کمیته اجرایی برنامه (CIC) قرار دارد. به لحاظ اجرایی این کمیته نقش خاصی در پیش‌برد برنامه درسی ندارد و پس از ابلاغ برنامه‌ی تحصیلی توسط کمیته‌ی برنامه‌ریزی مرکزی (CCC)، برنامه برای اجرا به کمیته‌های ایالتی می‌رود. این کمیته به طور کلی دارای وظایف زیر است:
 - هماهنگی کلیه سطوح برای اجرای برنامه‌ی درسی مصوب شده
 - هماهنگی بین بخش‌های مختلف وزارتخانه و ادارات ایالتی
 - جمع‌آوری بازخورد در مورد اجرای برنامه درسی در سطوح ایالتی، بخشی/منطقه‌ای و مدرسه
 - **کمیته‌ی برنامه‌ریزی ایالتی^۳:** آخرین کمیته، کمیته‌ی برنامه‌ریزی ایالتی (SCC) است که مطابق با قانون دارای وظایف زیر است:
 - نظارت، ارزیابی و راهنمایی مدیران و معلمان در اجرای برنامه‌ی درسی
 - جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده از مدارس
 - هماهنگی اجرای برنامه‌ی درسی بین سیاست‌گذاران و مجریان در سطوح وزارت، بخش/ناحیه و مدارس
 - هماهنگ کردن استفاده از منابع مختلف برای اجرای برنامه‌ی درسی
 - برنامه‌ریزی، مدیریت و هماهنگی دوره‌ها برای معلمان
 - ارتقاء سطح حرفه‌ای معلمان
- به لحاظ قانونی، مالزی دارای شوراهای محلی از قبیل شورای آموزشی شهری، ناحیه‌ای و حتی درون هر مدرسه نیز است اما قابلیت اجرایی آن‌ها بسیار کم است و عملاً تاثیری در برنامه‌ریزی تحصیلی ندارند.

¹ Central Curriculum Committee (CCC)

² Curriculum Implementation Committee (CIC)

³ State Curriculum Committee (SCC)

با توجه به موارد ذکر شده، در جدول ۵، به طور خلاصه نهادهایی که انواع کارکردهای تنظیم‌گری را در حوزه‌ی تنظیم‌گری برنامه‌ی درسی در مالزی ایفا می‌نمایند، نشان داده شده است.

جدول ۵: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با برنامه آموزشی در مالزی

کارکرد تنظیم‌گری	نهاد ایفاکننده کارکرد تنظیم‌گری
مقرره‌گذاری	کمیته‌ی برنامه‌ریزی آموزشی (EPC) / شورای مرکزی توسعه‌ی برنامه‌ی درسی (CDC)
مجوزدهی	اداره برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش
رصد و بازرسی (نظارت)	کمیته‌ی برنامه‌ریزی ایالتی (SCC)
اعمال مجازات	کمیته‌ی برنامه‌ریزی ایالتی (SCC)

۲-۲-۲-۲- تنظیم‌گری محتوای آموزشی

در مالزی، کتب درسی خاصی برای مدارس اجباری نیست و مدارس می‌توانند از بین کتب مختلف موجود در بازار، کتابی را برای تدریس انتخاب نمایند. اما نکته‌ای که وجود دارد این است که مدارس نمی‌توانند هر کتابی را برای تدریس انتخاب نمایند و کتب باید مجوز اداره‌ی کتب درسی^۱ وزارت آموزش را داشته باشند. این اداره به منظور اعطا یا ابطال مجوز یک کتاب، اقدام به تشکیل یک گروه می‌کند که اعضای آن به شرح زیر است:

- متخصصین حوزه‌ی مربوطه
- نماینده‌ی ناشران
- متخصصین برنامه‌ی تحصیلی
- نمایندگان وزارتخانه

سازوکار اعطای مجوز نیز به این صورت است که نخست پیش‌نویس کتاب به وزارتخانه و اداره مربوطه ارسال می‌شود و در صورتی که این پیش‌نویس مورد تأیید قرار گرفت، اجازه‌ی اتمام کتاب داده می‌شود و سپس فایل نهایی کتاب توسط اداره کتب درسی دریافت شده و در گروه مربوطه بررسی می‌شود. لازم به ذکر است این سازمان به طور مرتب بر کتب نظارت می‌کند و هرگونه تغییری در کتب نیز باید با مجوز این سازمان باشد. مطابق با قانون این سازمان با چند معیار به بررسی کتب و صدور مجوز می‌پردازد:

- مطابقت محتوا با ارزش‌ها و اهداف برنامه آموزشی
- مطابقت زبان کتاب با زبان منطقه‌ای که در آن تدریس می‌شود.

¹ Textbook division (TD)

- مطابقت محتوا با برنامه‌ی درسی
- مطابقت محتوا با فرهنگ قومیت‌های مختلف مالزی

با توجه به موارد ذکر شده، در جدول ۶، به طور خلاصه نهادهایی که انواع کارکردهای تنظیم‌گری را در حوزه‌ی تنظیم‌گری کتب درسی در مالزی ایفا می‌نمایند، نشان داده شده است.

جدول ۶: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با کتب درسی در مالزی

کارکرد تنظیم‌گری	نهاد ایفاکننده کارکرد تنظیم‌گری
مقرره‌گذاری	وزارت آموزش (اداره‌ی کتب درسی)
مجوزدهی	وزارت آموزش (اداره‌ی کتب درسی)
رصد و بازرسی (نظارت)	وزارت آموزش (اداره‌ی کتب درسی)
اعمال مجازات	وزارت آموزش (اداره‌ی کتب درسی)

۲-۲-۴- تنظیم‌گری آزمون‌ها در مالزی

در کشور مالزی مدارس می‌توانند برنامه‌ی درسی خودشان را داشته باشند و به همین خاطر در این کشور نقش آزمون‌ها در سنجش وضعیت تحصیلی و علمی بسیار پررنگ است. نهاد تنظیم‌گر اصلی در حوزه‌ی آزمون‌ها در کشور مالزی، اداره‌ی آزمون‌ها^۱ است که در ۳ می ۱۹۵۶ تاسیس شد. این نهاد ذیل وزارت آموزش قرار دارد، مسئول آن را وزیر آموزش مشخص می‌کند و متولی اصلی برگزاری آزمون‌های کشوری است.

در کشور مالزی آزمون‌های مختلفی وجود دارد به این شکل که در پایان هر سال در هر پایه و در پایان هر دوره، آزمونی مخصوص برگزار می‌گردد. گذراندن این آزمون‌ها با نمره‌ی مشخص شده، شرط لازم برای ثبت‌نام در دوره‌ی بعدی است. همچنین مطابق با نتایج این آزمون‌ها و علاقه‌ی افراد، رشته‌ی تحصیلی دانش‌آموز در مقطع متوسطه‌ی دوم مشخص می‌شود. از لحاظ برگزاری آزمون‌ها این نهاد به سه دوره‌ی زمانی تقسیم می‌شود:

- دوره‌ی اول (۱۹۵۶):

- Malayan Secondary School Entrance Examination (MSSEE)
- Lower Certificate of Education (LCE)

- دوره‌ی دوم (۱۹۶۰):

- LCE and SRPDarjah V Assessment Examination (PPDL)
- Malaysian Vocational Study Certificate Examination (SPVM)
- Darjah III Diagnostic Exam (UDT)

¹ Lembaga Peperiksaan Malaysia (Examination Institution)

• دوره‌ی سوم (۱۹۷۹):

- UPSR
- PMR
- SPM تنظیم مجدد

اصلی‌ترین آزمونی که این نهاد برگزار می‌کند آزمون UPSR^۱ است که در پایه‌ی ششم برگزار می‌شود و گذراندن آن برای رفتن به متوسطه‌ی اول الزامی است. دروس این آزمون شامل زبان (مالایی یا ماندارین)، انگلیسی، علوم و ریاضی است. مطابق با قانون، امکان برگزاری آزمون‌های آزمایشی نیز در کشور وجود دارد که نیازمند دریافت مجوز از اداره آزمون‌ها است.

با توجه به موارد ذکر شده، در **جدول ۷**، به طور خلاصه نهادهایی که انواع کارکردهای تنظیم‌گری را در حوزه‌ی تنظیم‌گری آزمون‌ها در مالزی ایفا می‌نمایند، نشان داده شده است.

جدول ۷: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با آزمون‌ها در مالزی

کارکرد تنظیم‌گری	نهاد ایفاکننده کارکرد تنظیم‌گری
مقرره‌گذاری	وزارت آموزش (اداره‌ی آزمون‌ها)
مجوزدهی	وزارت آموزش (اداره‌ی آزمون‌ها)
رصد و بازرسی (نظارت)	وزارت آموزش (اداره‌ی آزمون‌ها)
اعمال مجازات	وزارت آموزش (اداره‌ی آزمون‌ها)

۲-۳- منابع

- 1) Moe.gov.my
- 2) Malaysia education act 1996
- 3) World data on education - Malaysia by UNESCO
- 4) UNESCO report on education in Malaysia 2012
- 5) Laporan Tahunan 2021
- 6) school establishment guidelines in Malaysia 2022
- 7) Malaysian Education quality standards 2020
- 8) <https://schooladvisor.my/private-schools>
- 9) <https://education-profiles.org/eastern-and-south-eastern-asia/malaysia/~non-state-actors-in-education>

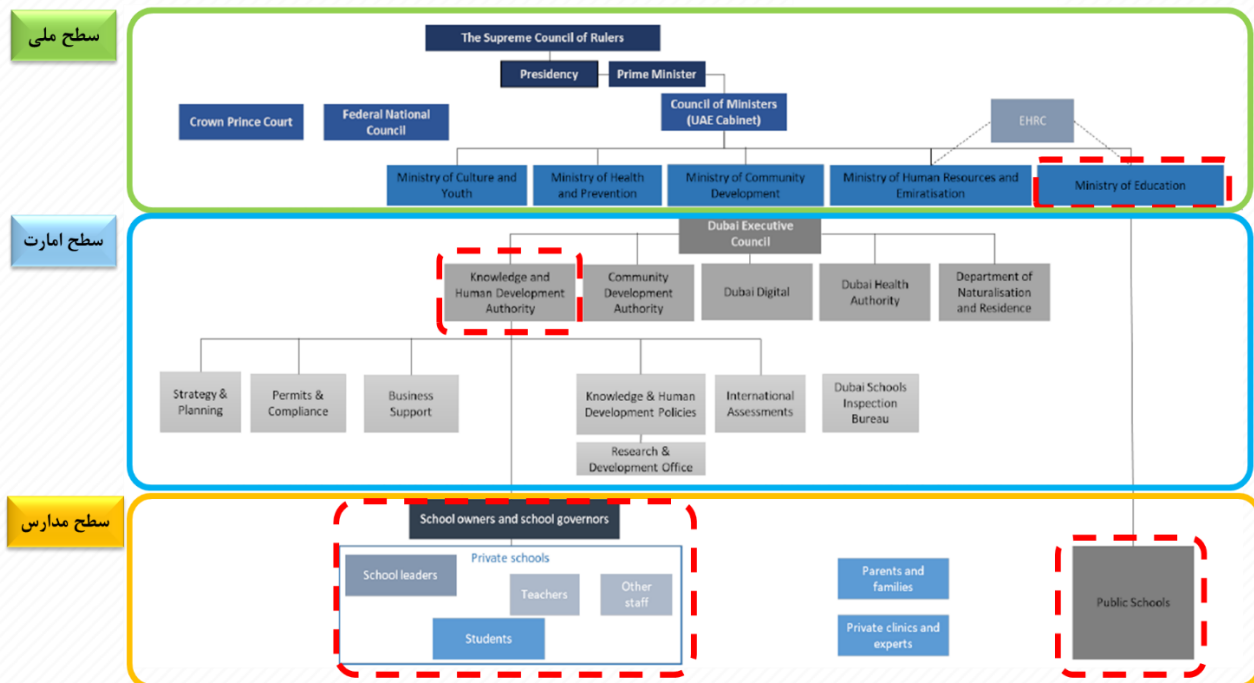
¹ Ujian Pencapaian Sekolah Rendah

۳- بررسی نهادهای تنظیم‌گر آموزش در کشور امارات متحده عربی (امارت دبی)

کشور امارات متحده عربی، در جنوب غربی آسیا واقع است. از شمال با خلیج فارس، از شرق با عمان و از غرب و جنوب با عربستان سعودی همسایه است. این کشور جمعیتی بالغ بر ۹ میلیون نفر دارد که بر طبق آخرین آمارها، مهاجرین ۸۹ درصد از این جمعیت را تشکیل می‌دهند. این کشور از ۷ امارت ابوظبی، دبی، شارجه، راس الخیمه، فجیره، عجمان و ام‌القیون تشکیل شده است. در این پژوهش ساختار آموزشی کشور امارات با تکیه و توجه بیشتر بر امارت دبی مورد بررسی و مطالعه قرار می‌گیرد. مطابق با آمارهای سال ۲۰۱۸ که آخرین آمار منتشرشده عمومی است، در کشور امارات، ۶۱۹ مدرسه دولتی و حدود ۵۶۷ مدرسه خصوصی وجود دارد. در امارت دبی نیز مطابق با آمار سال ۲۰۲۲، ۲۱۶ مدرسه خصوصی با ۱۷ برنامه درسی پذیرای ۳۲۶۰۰۱ دانش‌آموز هستند. ۳۲۳۲۷ نفر از این دانش‌آموزان اماراتی و باقی این تعداد از ۱۸۶ ملیت دیگر در این مدارس مشغول به تحصیل هستند. مخارج دولت امارات در آموزش، ۳.۱۹٪ تولید ناخالص داخلی این کشور بوده است.

۳-۱- نهادهای حاکمیتی اصلی مرتبط با آموزش در امارت دبی

نهادهای حاکمیتی مرتبط با آموزش در امارت دبی را می‌توان مطابق شکل ۲، در دو سطح ملی و سطح امارت (دبی) بررسی نمود.

شکل ۳- نهادهای حاکمیتی مرتبط با آموزش در امارات متحده عربی (امارت دبی)

در سطح ملی، وزارت آموزش و پرورش^۱ (به عربی وزارت التربیه و التعليم) که ذیل کابینه امارات متحده عربی قرار دارد، متولی اصلی آموزش در سطح کلان امارات است. لازم به ذکر است که کابینه امارات متحده ذیل نخست وزیر این کشور فعالیت می‌کند. آموزش عمومی در مدارس دولتی کشور امارات توسط این وزارتخانه انجام می‌پذیرد.

در سطح امارت دبی، نهاد اصلی متولی آموزش، سازمان دانش و توسعه انسانی^۲ یا به اختصار KHDA است که مهم‌ترین نهاد تنظیم‌گر آموزش این امارت تلقی می‌شود. این نهاد در ذیل شورای اجرایی دبی^۳ یا به اختصار DEC که ذیل امیر امارت دبی تعریف می‌شود، قرار دارد. مشابه این نهاد در امارت‌های دیگر نیز وجود دارند. برای مثال در امارت ابوظبی نیز نهادی به نام دپارتمان آموزش و دانش ابوظبی^۴ یا به اختصار ADEK وجود دارد که نقشی مشابه KHDA را در امارت ابوظبی ایفا می‌کند. در امارت شارجه نیز مؤسسه آموزش خصوصی شارجه^۵ یا به اختصار SPEA نقشی مشابه دو نهاد قبل را در امارت شارجه ایفا می‌کند. به طور خلاصه هر سه این نهادها وظیفه تنظیم‌گری آموزش خصوصی در این امارت‌ها را به عهده دارند. در واقع مدارس امارات متحده عربی را به طور کلی می‌توان به دو دسته مدارس عمومی و خصوصی تقسیم نمود که مدارس عمومی

¹ Ministry of education

² Knowledge and Development Human Authority

³ Dubai Executive Council

⁴ Abu Dhabi Department of Education and Knowledge

⁵ Sharjah Private Education Authority

به طور کامل ذیل وزارت آموزش و پرورش قرار داشته و مدارس خصوصی ذیل نظارت نهادهای تنظیم‌گری که در سطح امارت‌ها وجود دارند، قرار می‌گیرند.

همان‌طور که اشاره گردید، KHDA تنظیم‌گر آموزش در امارت دبی است که این نهاد برای بهبود کیفیت آموزش، در سال ۲۰۰۶، تحت دستور و دیدگاه شیخ محمد بن راشد آل مکتوم، معاون رئیس جمهور و نخست وزیر امارات متحده عربی و حاکم دبی، تأسیس شد. KHDA از بدو تأسیس خود، مسئول رشد، هدایت و کیفیت آموزش و یادگیری خصوصی در دبی بوده است. نه تنها مدارس، بلکه دانشگاه‌ها و سایر مؤسسات آموزشی نیز توسط این نهاد نظارت می‌شود. این نهاد استانداردها و معیارهای آموزشی را تعیین می‌کند و مؤسسات آموزشی را بازرسی و نمره‌دهی می‌کند. در ادامه ضمن بررسی کارکردهای تنظیم‌گرایانه در بخش آموزش در امارت دبی، به وظایف تنظیم‌گرایانه این نهاد نیز با دقت بیشتری پرداخته شده است.

۲-۳- بررسی کارکردهای تنظیم‌گری نهادهای مختلف در بخش آموزش در امارت دبی

همان‌طور که در بخش ابتدایی گزارش اشاره گردید، تنظیم‌گری حوزه آموزش ابعاد مختلفی را در برمی‌گیرد؛ محور اصلی تنظیم‌گری، تنظیم‌گری مدارس است، اما مفاهیم حول مدرسه از جمله مواردی نظیر معلمان و جذب و تربیت آنها، محتوای آموزشی (شامل کتاب و برنامه درسی و کمک آموزشی و...) و آزمون و ارزیابی را نیز می‌توان در ذیل تنظیم‌گری آموزش در نظر گرفت. از طرفی دیگر، تنظیم‌گری نیز دارای کارکردهای متنوعی است که از جمله اصلی‌ترین آنها می‌توان به مقررگذاری و تدوین استاندارد، رصد و ارزیابی، مجوزدهی و اعمال مجازات اشاره نمود. در این بخش از گزارش، نهادهایی که در انواع زیربخش‌های آموزش در امارت دبی، ایفای نقش در کارکردهای مختلف تنظیم‌گری را بر عهده دارند، معرفی می‌گردند. به عبارتی دیگر در این بخش، نداشت نهادی تنظیم‌گری آموزش در امارت دبی به تفکیک زیربخش‌های مختلف آموزش ترسیم می‌گردد.

۱-۲-۳ تنظیم‌گری مدارس در امارت دبی

همان‌طور که اشاره گردید، مدارس امارات متحده عربی به دو دسته‌ی مدارس عمومی و خصوصی تقسیم می‌شوند که مدارس عمومی به طور کامل ذیل وزارت آموزش و پرورش امارات قرار داشته و مدارس خصوصی امارت دبی، ذیل نظارت نهاد تنظیم‌گر KHDA قرار دارند. بالغ بر ۴۰ درصد جمعیت ساکن در امارات متحده عربی، در دبی زندگی می‌کنند و این امارت مهاجرین زیادی را در خود جای داده است. گستره وسیع مهاجرین سبب شده که مدارس متعددی از ملیت‌های مختلف در این امارت پدید آیند. در جدول ۸، ۲۲۰ مدرسه

خصوصی دبی به تفکیک ملیت و برنامه درسی، مطابق با داده‌های KHDA در سال ۲۰۲۳ نشان داده شده است.

جدول ۸: مدارس امارت دبی به تفکیک برنامه درسی و ملیت

برنامه درسی	انگلیسی	آمریکایی	هندی	IB ¹	امارات	ایران	سایر کشورها	مجموع
تعداد	۸۸	۴۲	۳۴	۱۸	۱۷	۶	۱۵	۲۲۰

همان‌طور که از جدول پیداست، حدود ۹۰ درصد برنامه‌های درسی تعبیه‌شده در مدارس خصوصی دبی، غیراماراتی است و وابسته به کشورهای نظیر انگلیس، آمریکا و حتی ایران است. این امر باعث ایجاد فضای آموزشی منحصربه‌فردی در این امارت شده است و حجم بالای تنوع در مدارس، فرصت‌ها و البته تهدیدهایی برای این کشور و بالاخص امارت دبی رقم زده است.

برای مثال، مهاجرانی که به اهداف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و... به دبی به عنوان یک فرصت سرمایه‌گذاری و فعالیت تخصصی می‌نگرند، به علت وجود بسترهای همسو با فرهنگ خود، با احتمال بیشتر با خانواده‌های خود مهاجرت می‌کنند و فرصت توسعه‌یافتن را برای دبی بیش از پیش فراهم می‌کند. همچنین تعدد برنامه درسی در دبی هم سبب هم‌افزایی بین برنامه‌های درسی و مدارس مختلف دبی شده و هم برای بومیان این منطقه فرصتی فراهم می‌آورد تا با فرهنگ سایر ملل آشنا شوند و علاوه بر آن، حق انتخاب وسیعی در اختیار دانش‌آموزان و خانواده‌ها برای تحصیل قرار می‌دهد.

البته تهدیداتی نیز در کنار این فرصت‌ها وجود دارند. برای مثال می‌توان به مواجهه تنظیم‌گرانه نهاد تنظیم‌گر پرداخت. مسلماً تنظیم‌گری آموزش در کشوری که برنامه‌های درسی متعددی از انواع کشورها را در خود جای داده است، تفاوتی عمیق با سایر نهادهای مشابه در کشورهای دیگر دارد و این امر تنظیم‌گری را دشوار می‌کند. همچنین این تعدد برنامه درسی و تنوع مدارس که ناشی از تعدد فرهنگی در دبی است، می‌تواند برای فرهنگ عمومی بومیان نیز خطری جدی به دنبال داشته باشد و فرهنگ دبی در فرهنگ خارج آن هضم شود. برای مواجهه با این مسئله نیز نهاد تنظیم‌گر اقداماتی در حوزه محتوای آموزشی داشته است که در ادامه توضیح داده خواهد شد.

تنظیم‌گر اصلی مدارس در دبی، نهاد KHDA است و همه مدارس خصوصی امارت دبی زیر نظر این نهاد فعالیت می‌کنند. مجوز تأسیس یک مدرسه خصوصی توسط این نهاد صادر می‌شود. این نهاد مسئول اطمینان از کیفیت آموزش ارائه شده توسط مدارس و مؤسسات آموزشی خصوصی در دبی است و فرآیند ثبت نام و

¹ International Baccalaureate

صدور مجوز را برای تمام مؤسسات آموزشی در دبی مدیریت می‌کند. این مجوزها تضمین می‌کند که مدارس قبل از شروع به کار، معیارهای لازم را رعایت کرده و با مقررات اعلامی تطابق داشته باشند. تمامی این اختیارات از سوی نهاد بالادستی این نهاد تنظیم‌گر یعنی شورای اجرایی دبی (DEC) به KHDA تفویض شده‌است.

علاوه بر تعیین استانداردها و مدیریت مجوزها، این نهاد با بازرسی از مدارس، عملکرد آنها را ارزیابی می‌کند. دفتر بازرسی مدارس دبی^۱ یا به اختصار DSIB نهادی است که سال ۲۰۰۷ با هدف بازرسی از مدارس دبی و ارزیابی عملکرد آنها، ذیل KHDA شکل گرفت. DSIB وظیفه بازرسی از مدارس دبی و تدوین گزارش ارزیابی عملکرد مدرسه را برای هر مدرسه خصوصی در دبی بر عهده دارد. این بازرسی‌ها به صورت مستقل و مبتنی بر استانداردهای آموزشی هر مدرسه با برنامه درسی منحصر به خود است. گزارش‌های سالانه مختصر و مفصل از تمامی مدارس خصوصی در وبگاه این مؤسسه به تفکیک مدرسه وجود دارد. علاوه بر موارد ذکر شده، KHDA وظیفه دارد با دریافت و بررسی شکایات ثبت شده علیه مدارس خصوصی، اقدامات لازم مانند اعمال جریمه‌های و مجازات‌های مناسب را انجام دهد.

با توجه به موارد ذکر شده، در جدول ۸، به طور خلاصه نهادهایی که انواع کارکردهای تنظیم‌گری را در حوزه‌ی تنظیم‌گری مدارس امارت دبی ایفا می‌نمایند، نشان داده شده است.

جدول ۹: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با مدارس دبی

کارکرد تنظیم‌گری	نهاد ایفاکننده کارکرد تنظیم‌گری
مقرره‌گذاری	شورای اجرایی دبی (تدوین و تصویب قوانین اساسی نظام آموزشی و اسناد بالادستی) وزارت آموزش و پرورش (تنظیم آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی برای مدارس دولتی) سازمان دانش و توسعه انسانی دبی (تنظیم آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی برای مدارس خصوصی)
مجوزدهی	سازمان دانش و توسعه انسانی دبی (ارائه گواهی تایید ایجاد مدارس خصوصی در دبی)
رصد و بازرسی	دفتر بازرسی مدارس دبی (ارائه گزارش‌های سالانه تفصیلی از عملکرد مدارس به تفکیک مدرسه)
اعمال مجازات	شورای اجرایی دبی (تعیین نرخ جریمه هریک از تخلفات تعریف شده در اسناد بالادستی) سازمان دانش و توسعه انسانی دبی (تشخیص وقوع جرم و جریمه مدرسه خاطی)

^۱ Dubai Schools Inspection Bureau

۳-۲-۲- تنظیم‌گری معلمان در امارت دبی

نهاد اصلی متولی تنظیم‌گری معلمان در امارت دبی، وزارت آموزش و پرورش و KHDA است. وزارت آموزش و پرورش امارات متحده عربی، معیارهای لازم برای معلم بودن در این کشور را منتشر نموده و KHDA نیز معیارهای لازم برای معلم بودن در دبی را منتشر می‌نماید. همچنین در اسناد بالادستی ذکر شده است که KHDA مسئول توسعه حرفه‌ای معلمان با استفاده از ابزارهایی مانند برگزاری برنامه‌های آموزشی، کارگاه‌ها و مواردی از این قبیل است. هدف از این امر، ارتقای شیوه‌های تدریس و اطمینان از تجهیز مربیان به مهارت‌های لازم برای ارائه آموزش با کیفیت در دبی است. علاوه بر موارد بالا، تصویب منشور اخلاقی و رفتار حرفه‌ای مدارس خصوصی و کارکنان و معلمان این مدارس نیز بر عهده KHDA است.

با توجه به موارد ذکر شده، در جدول ۱۰، به طور خلاصه نهادهایی که انواع کارکردهای تنظیم‌گری را در حوزه‌ی تنظیم‌گری معلمان در امارت دبی ایفا می‌نمایند، نشان داده شده است.

جدول ۱۰: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با معلمان در دبی

کارکرد تنظیم‌گری	نهاد ایفاکننده کارکرد تنظیم‌گری
مقرره‌گذاری	شورای اجرایی دبی (تدوین و تصویب قوانین اساسی نظام آموزشی و اسناد بالادستی) وزارت آموزش و پرورش (تنظیم آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های موردنیاز برای معلم بودن در امارات) سازمان دانش و توسعه انسانی دبی (تنظیم آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های موردنیاز برای معلم بودن در مدارس خصوصی)
مجوزدهی	سازمان دانش و توسعه انسانی دبی (ارائه مجوز برای معلم بودن در مدارس دبی به همراه مجوز ارتقای معلمین)
رصد و بازرسی	دفتر بازرسی مدارس دبی (ارائه گزارش‌های سالانه تفصیلی از عملکرد مدارس به تفکیک مدرسه)
مجازات	شورای اجرایی دبی (تعیین نرخ جریمه هریک از تخلفات تعریف شده مرتبط به معلمان در اسناد بالادستی) سازمان دانش و توسعه انسانی دبی (تشخیص وقوع جرم و جریمه مدرسه خاطی)

۳-۲-۳- تنظیم‌گری برنامه درسی و محتوای آموزشی در امارت دبی

همان‌طور که اشاره گردید، مدارس در امارات متحده عربی به دو دسته مدارس عمومی و خصوصی تقسیم می‌شوند. برنامه درسی مدارس عمومی، مستقیماً توسط وزارت آموزش و پرورش امارات متحده عربی تعیین می‌گردد و در زمینه محتوای آموزشی و کتب درسی نیز کتبی که در مدارس دولتی تدریس می‌شوند باید به تأیید وزارت آموزش و پرورش امارات متحده عربی برسند.

در مورد مدارس خصوصی، همان‌طور که در جدول ۸ نیز نشان داده شده است، ۹۰ درصد برنامه‌های درسی تعبیه‌شده در این مدارس، غیراماراتی است و وابسته به کشورهایی نظیر انگلیس، آمریکا و حتی ایران است؛ لذا این مدارس، مبتنی بر برنامه‌های درسی کشور مبدأ خود در ارائه محتوای آموزشی مدنظر خود آزادند، اما همچنان این مدارس می‌بایست مجوز ارائه برنامه درسی را از KHDA اخذ نمایند. خط‌مشی کلی برنامه‌های درسی مدارس دبی، در سیاست‌های کلی ابلاغ‌شده توسط شورای اجرایی دبی (DEC) تعیین می‌شود و KHDA مبتنی بر این سیاست‌ها، برنامه‌های درسی ارائه شده توسط مدارس خصوصی را تأیید یا رد خواهد کرد. اگر مدارس خصوصی استانداردهای مذکور را کسب کنند، می‌توانند آن برنامه درسی را به اجرا بگذارند. هم‌چنین تغییر برنامه درسی یک مدرسه خصوصی نیز نیاز به اخذ مجوز از KHDA دارد. نظارت دفتر بازرسی مدارس دبی (DSIB) نیز بر برنامه درسی این مدارس، مبتنی بر برنامه درسی کشور مبدأ بوده و گزارش‌های سالانه‌ای که این دفتر منتشر می‌نماید، عملکرد مدارس را با یک معیار مشخص اندازه‌گیری نمی‌کند، بلکه هر مدرسه را مبتنی بر نظام برنامه درسی کشور مبدأ ارزیابی می‌کند.

همان‌طور که ذکر گردید، مدارس خصوصی در برنامه درسی و محتوای آموزشی آزادند؛ اما طبعاً مدارس برای انتخاب کتاب و تدریس مناسب آن‌ها با دقت زیادی برخورد خواهند کرد، زیرا عملکرد دانش‌آموزان در هر درس توسط DSIB به صورت سالانه ارزیابی شده و به صورت عمومی منتشر می‌شود. هم‌چنین کلیه کتاب‌های درسی مورد استفاده در مدارس باید مورد تأیید KHDA قرار گیرند. ناشران موظفند کتاب‌های درسی را قبل از استفاده در کلاس‌های درس، برای بررسی و ارزیابی به این سازمان ارسال نمایند. تأیید کتب توسط KHDA تضمین می‌نماید که محتوا با برنامه درسی مطابقت داشته، دقیق است و استانداردهای آموزشی تعیین شده توسط KHDA را برآورده می‌کند. از جمله معیارهای مهم که در تأیید کتاب توسط KHDA لحاظ می‌گردد عبارت است از:

- مطابقت محتوا با استانداردها
- مطابقت محتوا با برنامه درسی
- توجه به حساسیت‌های فرهنگی

• الزامات زبان

علاوه بر تأیید اولیه کتب درسی توسط KHDA، کتاب‌های درسی به صورت دوره‌ای نیز بازبینی و به روز می‌شوند تا بتوانند هرگونه تغییر در برنامه درسی یا استانداردهای آموزشی را منعکس کنند. KHDA بر کیفیت کتاب‌های درسی در طول استفاده از آن‌ها نظارت می‌کند و ممکن است ناشران را ملزم کند که مطالب قدیمی را اصلاح یا جایگزین کنند.

علی‌رغم آن‌چه که در رابطه با آزادی مدارس خصوصی در برنامه درسی و محتوای آموزشی ذکر گردید، همه مدارس اعم از دولتی یا خصوصی، با هر برنامه درسی باید دروس معارف اسلامی، زبان عربی و علوم اجتماعی را در برنامه خود بگنجانند که KHDA حداقل الزامات مربوط به تدریس این موضوعات را تعیین خواهد کرد. برای این دروس، چارچوب محتوای درسی توسط نهادهای بالادستی نظیر شورای اجرایی دبی اعلام می‌شود و جزئیات آن توسط KHDA تعیین می‌گردد. مبتنی بر این جزئیات، مدارس خصوصی می‌توانند از کتاب‌های موجود در بازار و کتاب‌هایی که انتشاراتی نظیر دارالحیات، دارالسلام و ... منتشر نموده‌اند، استفاده کنند. لازم به ذکر است که لیست انتشارات تأیید شده و قواعد کتب درسی دروس خاص مثل عربی در سایت وزارت آموزش و پرورش امارات و سایر مراجع بالادستی موجود است. در ادامه توضیحاتی راجع به این دروس اجباری ارائه شده است.

• محتوای درس عربی:

زبان رسمی کشور امارات، عربی است. بنابراین زبان عربی در تمامی مدارس این کشور با هر برنامه درسی، اجباری است، اما بسته به ملیت دانش‌آموزان، این زبان به دو شکل ارائه می‌شود. برای دانش‌آموزانی که با گذرنامه ملیت‌های عرب وارد مدارس تحت نظارت KHDA شده‌اند، عربی به عنوان زبان اصلی یا زبان اول ارائه می‌شود و در هر پایه تحصیلی، به تعداد جلسات متفاوتی در هفته ارائه می‌شود. برای دانش‌آموزانی که با گذرنامه ملیت‌های غیرعرب وارد مدارس تحت نظارت KHDA شده‌اند، عربی به عنوان زبان اضافی ارائه می‌شود. دستورالعمل‌های KHDA محتوای مربوط به هر یک از این دو نوع آموزش عربی و تعداد جلسات لازم برای تدریس این محتواها در هفته را به تفکیک اعلام می‌کند.

• محتوای درس معارف اسلامی:

آموزش اسلامی در مدارس دبی به گونه‌ای طراحی شده است که دانش‌آموزان را با ارزش‌ها، آموزه‌ها و سنت‌های اسلامی آشنا کند. موضوعاتی که بیشتر بر آن تأکید شده است، مسائلی نظیر جنبه‌های مختلف اسلام از جمله مطالعه قرآن، حدیث (سخنان و اعمال پیامبر اسلام)، تاریخ اسلام و اصول و شیوه‌های

زندگی اسلامی است. وزارت آموزش و پرورش امارات یا انتشارات‌های دیگر مانند دارالسلام کتاب‌های درسی استاندارد را برای آموزش اسلامی ارائه می‌کنند. این کتاب‌ها به گونه‌ای طراحی شده اند که متناسب با سن بوده و از نظر فرهنگی مرتبط باشند. در بسیاری از مدارس، به ویژه در مدارس خصوصی بین‌المللی، آموزش اسلامی به دو زبان عربی و انگلیسی، برای پاسخگویی به جمعیت متنوع دانش‌آموزی تدریس می‌شود. دستورالعمل‌های KHDA محتوای مربوط به این آموزش و تعداد جلسات لازم برای تدریس این محتواها در هفته را به تفکیک اعلام می‌کند.

• محتوای درسی علوم اجتماعی:

مدارس در دبی موظفند استانداردهای برنامه درسی مطالعات اجتماعی وزارت آموزش امارات متحده عربی را در برنامه های درسی خود بگنجانند. دانش‌آموزان به‌عنوان شهروندان مسئول و ساکنان امارات متحده عربی، در ساختن جامعه‌ای منسجم که همه را شامل می‌شود و در عین حال حفظ فرهنگ، میراث و سنت‌های امارات متحده عربی کمک خواهند کرد.

با توجه به موارد ذکر شده، در جدول ۱۱ به طور خلاصه نهادهایی که انواع کارکردهای تنظیم‌گری را در حوزه‌ی برنامه درسی و محتوای آموزشی در امارت دبی ایفا می‌نمایند، نشان داده شده است.

جدول ۱۱: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با برنامه درسی و محتوای آموزشی در دبی

کارکرد تنظیم‌گری	نهاد ایفاکننده کارکرد تنظیم‌گری
مقرره‌گذاری	شورای اجرایی دبی (تدوین و تصویب قوانین اساسی نظام آموزشی و اسناد بالادستی / اعلام چارچوب محتوای دروس عربی، معارف اسلامی و علوم اجتماعی) وزارت آموزش و پرورش (تنظیم محتوای دروس عربی، معارف اسلامی و علوم اجتماعی برای مدارس دولتی) سازمان دانش و توسعه انسانی دبی (تنظیم تعداد جلسات ارائه‌شده دروس عربی، معارف اسلامی و علوم اجتماعی در مدارس خصوصی دبی با تکیه بر مدارس غیراماراتی) نهاد مربوطه در کشور مبدأ (مقرره‌گذاری محتوای سایر دروسی (به غیر از عربی، معارف اسلامی و علوم اجتماعی) که در مدارس خصوصی سایر ملل ارائه می‌شوند)
مجوزدهی	سازمان دانش و توسعه انسانی دبی (ارائه گواهی تایید برنامه درسی برای تدریس در مدارس خصوصی در دبی / تایید کتب درسی موجود در بازار دبی)
رصد و بازرسی	دفتر بازرسی مدارس دبی (ارائه گزارش‌های سالانه تفصیلی از عملکرد مدارس به تفکیک مدرسه و به تفکیک دروس ارائه‌شده)

کارکرد تنظیم‌گری	نهاد ایفاکننده کارکرد تنظیم‌گری
مجازات	شورای اجرایی دبی (تعیین نرخ جریمه هریک از تخلفات تعریف شده در اسناد بالادستی) سازمان دانش و توسعه انسانی دبی (تشخیص وقوع جرم و جریمه مدرسه خاطی)

۳-۲-۴- تنظیم‌گری آزمون‌ها در امارت دبی

برای آشنایی بیشتر با تنظیم‌گری آزمون‌ها در امارت دبی، ابتدا سعی می‌گردد توضیحی راجع به ساختار آزمون‌ها در امارات متحده عربی ارائه گردد. از مهم‌ترین تحولات نهادی در زمینه ارزشیابی در امارات متحده عربی، ایجاد آزمون استاندارد امارات^۱ یا به اختصار EMSAT است. این آزمون، ابتکاری از وزارت آموزش و پرورش امارات متحده عربی است که بر پایه رایانه برگزار می‌گردد و ساختاری مشابه آزمون‌های زبان انگلیسی نظیر TOEFL^۲ و IELTS^۳ دارد. آزمون به صورت رایانه‌محور و در مراکز مخصوص برگزار می‌شود. EMSAT برنامه زمانی آزمون و مراکز برگزاری آن را اعلام می‌کند و دانش‌آموزان مبتنی بر ترجیحات خود در زمان مناسب در مرکز آزمون حاضر شده و در آزمون شرکت می‌کنند. نتایج آزمون به صورت یک گزارش معتبر از سمت EMSAT صادر شده و در اختیار مراکز آموزشی مدنظر دانش‌آموز قرار می‌گیرد. این آزمون در ۳ سطح پایه^۴، مزیت^۵ و اکتساب^۶ برگزار می‌شود. آزمون سطح پایه مخصوص دانش‌آموزان ورودی به پایه اول است که برای تعیین سطح برگزار می‌گردد. آزمون مزیت ویژه دانشجویان پایه چهارم، ششم، هشتم و دهم است که برای برآورد میزان عملکرد تحصیلی و مهارت‌های آنان استفاده می‌شود. آزمون سطح اکتساب نیز ویژه دانش‌آموزان پایه دوازدهم است. دانش‌آموزانی که به‌دنبال تحصیل در مقاطع گوناگون در دانشگاه‌های این کشور هستند و یا در جستجوی بورس تحصیلی^۷ هستند، می‌توانند از نتیجه این آزمون برای مقاصد تحصیلی خود استفاده کنند.

EMSAT برای ارزیابی عملکرد تحصیلی و مهارت دانش‌آموزان در موضوعات کلیدی طراحی شده است. بسته به سطح آزمون، مفاد آزمون نیز متفاوت است اما اغلب شامل پرسش‌های چهارگزینه‌ای در زبان‌های عربی، انگلیسی، ریاضیات و علوم است. این آزمون برای تمامی مدارس دولتی که دانش‌آموزان پایه‌های چهارم، ششم، هشتم و دهم را دارند اجباری است و در رابطه با مدارس خصوصی نیز نمره این آزمون می‌تواند از ملاک‌های

^۱ Emirates Standardized Test

^۲ Test Test of English as a Foreign Language

^۳ International English Language Testing System

^۴ Baseline

^۵ Advantage

^۶ Achieve

^۷ Sholarship

پذیرش در مدرسه باشد. برای مثال برای ورود به یک مدرسه با برنامه تحصیلی آمریکایی دانش‌آموز می‌تواند به نتیجه این آزمون استناد کند، درحالی‌که می‌تواند به نتیجه آزمون استعداد تحصیلی^۱ آمریکا (به اختصار SAT) نیز استناد کند. این آزمون پیش از این، برای تحصیل در دانشگاه‌های امارات متحده عربی اجباری بود اما به گفته خبرگزاری اخبار خلیج^۲، از سال تحصیلی ۲۰۲۳-۲۰۲۴ این آزمون برای ورود به دانشگاه‌های امارات اختیاری خواهد بود. به‌طور کلی EMSAT به عنوان ابزاری برای دولت برای نظارت بر کیفیت و استانداردهای آموزش در مدارس دولتی و ابزاری برای سنجش میزان توانایی‌های دانش‌آموز برای ورود به یک مدرسه خصوصی عمل می‌کند. این آزمون کمک می‌کند تا اطمینان حاصل شود که مدارس سراسر دبی، چه خصوصی و چه دولتی، آموزش‌هایی را ارائه می‌دهند که مطابق با استانداردهای ملی باشد.

علاوه بر تمامی موارد ذکر شده، یک مدرسه خصوصی که برنامه درسی آموزش عمومی امارات متحده عربی را می‌پذیرد، باید با تقویم امتحانی مربوط به مدارس دولتی مطابقت داشته باشد. همچنین مدرسه خصوصی که برنامه درسی دیگری غیر از برنامه درسی آموزش عمومی امارات متحده عربی را اتخاذ می‌کند نیز باید با رویه‌ها و مقررات حاکم بر تقویم امتحانی که توسط KHDA تأیید شده است، مطابقت داشته باشد.

با توجه به موارد ذکر شده، در جدول ۱۲، به طور خلاصه نهادهایی که انواع کارکردهای تنظیم‌گری را در حوزه تنظیم‌گری آزمون‌ها در امارت دبی ایفا می‌نمایند، نشان داده شده است.

جدول ۱۲: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با آزمون‌ها در دبی

کارکرد تنظیم‌گری	نهاد ایفاکننده کارکرد تنظیم‌گری
مقرره‌گذاری	وزارت آموزش و پرورش (تعیین خط مشی بر آزمون استاندارد امارات) نهاد مربوطه در کشور مبدأ (مقرره‌گذاری آزمون که در مدارس خصوصی سایر ملل ارائه می‌شوند به نهادهای داخلی امارات مربوط نیست و مدارس از استانداردهای آزمون کشور مبدأ تبعیت می‌کنند).
رصد و بازرسی	وزارت آموزش و پرورش (نظارت بر آزمون استاندارد امارات)
مجوزدهی	-
اعمال مجازات	شورای اجرایی دبی (تعیین نرخ جریمه هریک از تخلفات تعریف شده در اسناد بالادستی) سازمان دانش و توسعه انسانی دبی (تشخیص وقوع آموزش‌های بی‌کیفیت در دبی)

¹ Scholastic Aptitude Test

² Gulf News

۳-۳- منابع

- 1) <https://emsat.moe.gov.ae>
- 2) <https://moe.gov.ae>
- 3) <http://khda.gov.ae>
- 4) Executive Council Resolution No. (2) of 2017

۴- بررسی نهادهای تنظیم‌گر آموزش در کشور سوئد

کشور سوئد پس از طی یک سری رویدادهای تاریخی پیچیده سرانجام در سال ۱۵۲۳ میلادی با نام رسمی «پادشاهی سوئد» تأسیس گردید. نوع حکومت سوئد، پادشاهی مشروطه است و هرچند پادشاه به‌عنوان رئیس کشور برشمرده می‌شود، اما مسئولیت دولت به‌عهده نخست‌وزیر است. موقعیت جغرافیایی سوئد در شمال اروپا واقع در شبه‌جزیره اسکاندیناوی و پایتخت آن شهر استکهلم است. مساحت کشور سوئد ۴۵۰/۲۹۵ کیلومترمربع و جمعیت آن برابر با ۱۰۳۵۲۳۹۰ است و تولید ناخالص داخلی (GDP) آن حدود ۵۶۳ میلیارد دلار می‌باشد. بودجه نظام آموزشی سوئد در سال ۲۰۲۳ برابر با ۸۰/۸ میلیارد کرون بوده که بخش عمده آن صرف مدارس می‌گردد:

- بودجه آموزشی مدارس: ۵۴/۳ میلیارد کرون
- بودجه آموزشی مؤسسات آموزش عالی: ۲۶/۵ میلیارد کرون
- سایر هزینه‌های آموزشی: ۱/۹ میلیارد کرون

طبق آخرین آمارهای منتشرشده، سوئد دارای ۱۳۲۹۴ مدرسه و ۱۵۹۵۴۹۷ دانش‌آموز مشغول به تحصیل است.

۴-۱- نهادهای حاکمیتی اصلی مرتبط با آموزش در کشور سوئد

در قرن ۱۷ الی ۱۹ میلادی، کلیساها به‌عنوان متولی آموزش مردم سوئد قلمداد می‌شدند و در ادامه، با تأسیس وزارت امور معارف و کلیساها در سال ۱۸۴۰ میلادی، تنظیم‌گری نظام آموزشی در سوئد شکل رسمی‌تری به خود گرفت. تصویب قانون نظام آموزشی توسط پارلمان در سال ۱۸۴۲ میلادی، نقطه شروع ساختاریافتگی نظام آموزشی سوئد بوده و با تغییر نام وزارت امور معارف و کلیساها و تأسیس وزارت آموزش و تحقیقات در سال ۱۹۶۸ میلادی، مدیریت متمرکز نظام آموزشی به‌عهده این وزارتخانه قرار گرفت.

دهه ۹۰ میلادی را می‌توان بازه زمانی تحول نظام آموزشی سوئد دانست؛ به‌گونه‌ای که در راستای تمرکززدایی از سیستم آموزشی، مدیریت مستقیم مدارس از وزارت آموزش و تحقیقات به شهرداری‌های محلی و منطقه‌ای انتقال یافت. همچنین در سال ۱۹۹۱ میلادی، سازمانی در ذیل دولت سوئد تحت عنوان آژانس ملی آموزش تأسیس گردید تا گام دیگری جهت تمرکززدایی نظام آموزشی صورت پذیرد و برخی از وظایف مهم وزارت آموزش و تحقیقات به این سازمان منتقل گردد. در نهایت، در سال ۲۰۰۸ میلادی نیز سازمان بازرسی مدارس

با نقش ویژه نظارت بر ارکان کلیه مدارس سوئد بنا نهاده شد تا نقش نظارتی دولت سوئد بر نظام آموزشی، از طریق این سازمان به شکل بهتری پیگیری گردد.

پارلمان سوئد، وزارت آموزش و تحقیقات، آژانس ملی آموزش و سازمان بازرسی مدارس به‌عنوان چهار رکن اساسی ساختار تنظیم‌گری نظام آموزشی کشور سوئد نقش‌آفرینی می‌کنند.

پارلمان سوئد که نهاد اصلی تدوین و تصویب قوانین کشور است، مسئولیت تدوین و تصویب قوانین کلان نظام آموزشی را به‌عهده دارد و وزارت آموزش و تحقیقات نیز با تنظیم آئین‌نامه‌های جزئی و دستورالعمل‌های اجرایی، به‌عنوان مدیر مرکزی نظام آموزشی کشور شناخته می‌گردد.

آژانس ملی آموزش که در ذیل دولت سوئد فعالیت می‌کند و رئیس آن منصوب نخست‌وزیر است، مسئولیت بسیار مهمی در تدوین محتوای برنامه آموزشی یکسان در سطح ملی داشته و در این راستا، تعامل بسیار زیادی با ناشران کتب درسی جهت انتشار کتب درسی منطبق با اصول و استانداردهای علمی و دانش روز دارد. لازم به ذکر است این سازمان به‌عنوان مسئول اعطای مجوز به متقاضیان تدریس در مدارس سوئد و همچنین به‌عنوان مسئول مجازات معلمان خطاکار، نقش مهمی در رابطه با معلمان مدارس سوئد ایفا می‌نماید.

سازمان بازرسی مدارس که از منظر حقوقی همانند آژانس ملی آموزشی در ذیل دولت فعالیت می‌کند، ایفای نقش نظارتی دولت بر مدارس سوئد را به‌عهده دارد و با ارزیابی‌های دوره‌ای و موردی مدارس سوئد و نظارت بر ارکان مدارس از جمله زیرساخت‌های مدارس، کارکنان مدارس، محتوای آموزشی تدریس‌شده در مدارس، نحوه ارزیابی و... به‌عنوان مسئول تضمین کیفیت مدارس سوئد شناخته می‌گردد. لازم به ذکر است سازمان بازرسی مدارس با بررسی شرایط متقاضیان تأسیس مدارس مستقل، نقش مهمی در صدور اولیه مجوز تأسیس مدارس مستقل ایفا می‌نماید.

۴-۲- مقاطع تحصیلی در مدارس سوئد

مقاطع تحصیلی نظام آموزشی کشور سوئد تا پیش از ورود به مقاطع تحصیلات تکمیلی مشتمل بر ۱۲ پایه است. شرکت در مقطع پیش‌دبستانی (Preschool) تا سن شش‌سالگی اختیاری است. طبق قوانین جدید، کودکان سوئدی در سن شش تا هفت‌سالگی موظف به تحصیل در کلاس آمادگی ورود به مدرسه (Preschool Class) هستند، اما تحصیل اجباری در مدارس سوئد عملاً از سن هفت‌سالگی شروع می‌گردد؛ به‌عبارتی، هر کودکی که تابعیت سوئد را داشته‌باشد، موظف است با ورود به سن هفت‌سالگی به‌مدت نه سال در مدارس اجباری (Compulsory Schools) تحصیل نماید. تحصیل در سه مقطع پایانی یعنی مقاطع دهم تا دوازدهم (Upper- Secondary school) اختیاری بوده و مقدمه‌ای برای ورود به دانشگاه و یا

کسب مهارت‌های فنی حرفه‌ای است؛ اما، آمارها نشان می‌دهد که تقریباً تمامی دانش‌آموزان سوئدی تا پایان مقطع دوازدهم تحصیل می‌نمایند.

جدول ۱۳: مقاطع تحصیلی نظام آموزشی در سوئد

سن	پایه	عنوان	اجباری/اختیاری
۶-۱	-	Preschool	اختیاری
۷-۶	-	Preschool Class	اجباری
۷-۱۶ (۷-۱۳) (۱۳-۱۶)	۱-۹ ۱-۶ ۷-۹	Compulsory School (Primary School) (Lower- Secondary School)	اجباری
۱۶-۱۹	۱۰-۱۲	Upper- Secondary School	اختیاری

۴-۳- بررسی کارکردهای تنظیم‌گری نهادهای مختلف در بخش آموزش در کشور سوئد

همان‌طور که در بخش ابتدایی گزارش اشاره گردید، تنظیم‌گری حوزه آموزش ابعاد مختلفی را در برمی‌گیرد؛ محور اصلی تنظیم‌گری، تنظیم‌گری مدارس است، اما مفاهیم حول مدرسه از جمله مواردی نظیر معلمان و جذب و تربیت آنها، محتوای آموزشی (شامل کتاب و برنامه درسی و کمک آموزشی و...) و آزمون و ارزیابی را نیز می‌توان در ذیل تنظیم‌گری آموزش در نظر گرفت. از طرفی دیگر، تنظیم‌گری نیز دارای کارکردهای متنوعی است که از جمله اصلی‌ترین آنها می‌توان به مقررکردن و تدوین استاندارد، رصد و ارزیابی، مجوزدهی و اعمال مجازات اشاره نمود. در این بخش از گزارش، نهادهایی که در انواع زیربخش‌های آموزش در کشور سوئد، ایفای نقش در کارکردهای مختلف تنظیم‌گری را بر عهده دارند، معرفی می‌گردند. به عبارتی دیگر در این بخش، نداشت نهادی تنظیم‌گری آموزش در کشور سوئد به تفکیک زیربخش‌های مختلف آموزش ترسیم می‌گردد.

۴-۳-۱- تنظیم‌گری مدارس در سوئد

مدارس سوئد از نظر مالیکت و مدیریت به دو دسته مدارس دولتی (شهری) و مدارس مستقل (خصوصی) تقسیم می‌گردد. تأسیس و مدیریت مدارس دولتی به‌عهده شهرداری همان منطقه محلی و تأسیس و مدیریت مدارس مستقل، به‌عهده اشخاص خصوصی حقیقی یا حقوقی است. تأمین مالی مدارس دولتی از طریق بودجه دولتی (منابع مالیاتی) صورت می‌گیرد و تحصیل در این مدارس کاملاً رایگان است، اما مدارس مستقل علاوه بر بودجه دولتی، مجاز به دریافت شهریه تا حداکثر ۱۰ درصد از هزینه‌های تحصیل یک دانش‌آموز در مدارس

دولتی هستند. دانش‌آموزان این مدارس متناسب با امکانات مضاعفی که دریافت می‌کنند، شهریه محدود و معینی پرداخت می‌نمایند.

جدول ۱۴: طبقه‌بندی انواع مدارس از نظر مالکیت در سوئد

نوع مدرسه	مدیریت	نحوه تأمین مالی	هزینه تحصیل
دولتی	شهرداری	بودجه دولتی	رایگان
مستقل	اشخاص خصوصی	بودجه دولتی و دریافت شهریه به‌میزان حداکثر ۱۰ درصد از هزینه‌های تحصیل یک دانش‌آموز در مدارس دولتی	پرداخت شهریه محدود

مقررره‌گذاری مدارس سوئد از طریق پارلمان سوئد با تدوین و تصویب قوانین اساسی نظام آموزشی و همچنین از طریق وزارت آموزش و تحقیقات با ابلاغ آئین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی مبتنی بر نوع مدرسه صورت می‌پذیرد.

نظارت دوره‌ای و موردی بر کلیه مدارس سوئد توسط سازمان بازرسی مدارس از طریق بازرسی میدانی، بررسی اسناد، مصاحبه با دانش‌آموزان، معلمان، والدین و... انجام می‌گیرد. ارزیابی مدارس، موارد متعددی از جمله سوابق آموزشی و تجربی کارکنان، روند توسعه مدرسه، شرایط مالی، مجوز قانونی و... را دربر می‌گیرد. هرچند آژانس ملی آموزش هم در کنار سازمان بازرسی مدارس نسبت به ارزیابی مدارس اقدام می‌نماید، اما وظیفه اصلی نظارت بر کلیه مدارس سوئد بر عهده سازمان بازرسی مدارس است.

در رابطه با مجوزدهی تأسیس مدارس لازم به ذکر است مدارس دولتی مستقیماً توسط شهرداری‌های محلی و منطقه‌ای تأسیس می‌گردند، اما متقاضیان تأسیس مدارس مستقل جهت تأسیس مدرسه باید به سازمان بازرسی مدارس مراجعه نموده و در صورت تأیید این سازمان مبنی بر احراز شرایط تأسیس از جمله زیرساخت‌های لازم فیزیکی و انسانی، مجوز نهایی تأسیس توسط شهرداری صادر خواهدگردید.

در صورت تخطی مدرسه از قوانین کشور، سازمان بازرسی مدارس نسبت به مجازات مدارس متخلف اقدام می‌نماید و در این راستا، ابتدا مدرسه را از طریق اخطار کتبی ملزم به انجام اقدامات اصلاحی می‌نماید و در صورت عدم انجام اقدامات اصلاحی توسط مدرسه، جرائم سنگینی از جمله جرائم مالی، ممنوعیت موقت فعالیت و حتی لغو مجوز مدارس مستقل در نظر خواهدگرفت.

با توجه به موارد ذکر شده، در جدول ۱۵، به طور خلاصه نهادهایی که انواع کارکردهای تنظیم‌گری را در حوزه‌ی تنظیم‌گری مدارس در سوئد ایفا می‌نمایند، نشان داده شده است.

جدول ۱۵: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با مدارس در سوئد

کارکرد تنظیم‌گری	نهاد ایفاکننده کارکرد تنظیم‌گری
مقرره‌گذاری	پارلمان (تدوین و تصویب قوانین اساسی نظام آموزشی) وزارت آموزش و تحقیقات (تنظیم آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی)
نظارت	سازمان بازرسی مدارس (نظارت دوره‌ای و موردی بر کلیه مدارس شامل بررسی سوابق آموزشی و تجربی کارکنان، روند توسعه مدرسه، شرایط مالی، مجوز قانونی و ... از طریق بازرسی میدانی، بررسی اسناد، مصاحبه با دانش‌آموزان، والدین و معلمان و ...)
مجازات	سازمان بازرسی مدارس (مجازات مدارس متخلف از طریق اخطار کتبی، الزام به انجام اقدامات اصلاحی و وضع جریمه در صورت عدم انجام اقدامات اصلاحی از جمله جریمه مالی، ممنوعیت موقت فعالیت و حتی لغو مجوز مدارس مستقل)
مجوزدهی	سازمان بازرسی مدارس (صدور مجوز اولیه تأسیس مدارس مستقل پس از ارزیابی انطباق با استانداردهای آموزشی و داشتن کارکنان واجد شرایط، امکانات و تجهیزات مناسب و سپس ارسال تأییدیه به شهرداری جهت صدور مجوز نهایی)

۴-۳-۲- تنظیم‌گری معلمان در سوئد

مقرره‌گذاری معلمان شاغل در مدارس سوئد از طریق پارلمان سوئد با تدوین و تصویب قوانین اساسی نظام آموزشی و همچنین از طریق وزارت آموزش و تحقیقات با ابلاغ آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی مرتبط با معلمان صورت می‌پذیرد.

نظارت بر معلمان در ذیل بازرسی‌های دوره‌ای و موردی از مدارس توسط سازمان بازرسی مدارس از طریق بازرسی میدانی، بررسی اسناد، مصاحبه با دانش‌آموزان، معلمان، والدین و ... انجام می‌گیرد. ارزیابی معلمان، موارد متعدد و گوناگونی از جمله دانش و مهارت حرفه‌ای، نحوه رفتار با دانش‌آموزان، انطباق داشتن با استانداردهای آموزشی و ... دربر می‌گیرد.

متقاضیان تدریس در مدارس کشور سوئد پس از گذراندن دوره‌های عمومی و تخصصی در کالج‌های دانشگاهی و کارآموزی، در صورت احراز شرایط، گواهینامه تدریس را از آژانس ملی آموزش دریافت خواهند کرد.

در صورت احراز تخطی معلمان از قوانین کشور در طی بازرسی‌های انجام گرفته و یا انجام شکایت والدین از معلمان به سازمان بازرسی مدارس، این سازمان پس از بررسی تخلف صورت گرفته، از آژانس ملی آموزش نسبت به مجازات معلم متخلف درخواست نموده و پس از بررسی تخلف توسط کمیته انضباطی آژانس ملی آموزش، معلم متخلف مشمول مجازات از اخطار رسمی تا لغو گواهینامه تدریس خواهد گردید.

با توجه به موارد ذکر شده، در جدول ۱۶، به طور خلاصه نهادهایی که انواع کارکردهای تنظیم‌گری را در حوزه‌ی تنظیم‌گری معلمان در کشور سوئد ایفا می‌نمایند، نشان داده شده است.

جدول ۱۶: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با معلمان در سوئد

کارکرد تنظیم‌گری	نهاد ایفاکننده کارکرد تنظیم‌گری
مقرره‌گذاری	پارلمان (تدوین و تصویب قوانین اساسی نظام آموزشی) وزارت آموزش و تحقیقات (تنظیم آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی)
مجوزدهی	آژانس ملی آموزش (صدور و تمدید گواهینامه متقاضیان تدریس در مدارس سوئد پس از گذراندن دوره‌های تخصصی و کارآموزی جهت انطباق‌یافتن با استانداردهای آموزشی)
رصد و بازرسی	سازمان بازرسی مدارس (نظارت بر معلمان در ذیل بازرسی‌های دوره‌ای و موردی مدارس شامل بررسی دانش و مهارت حرفه‌ای معلمان، نحوه رفتار با دانش‌آموزان، انطباق‌داشتن با استانداردهای آموزشی و ... از طریق بازرسی میدانی، بررسی اسناد، مصاحبه با دانش‌آموزان و والدین و ...)
مجازات	آژانس ملی آموزش (دریافت شکایات ارسالی از سوی سازمان بازرسی مدارس مبنی بر تخلف معلمان و بررسی توسط کمیته انضباطی معلمان آژانس ملی آموزش جهت مجازات معلمان متخلف از طریق اخطار رسمی به معلم یا لغو گواهینامه تدریس)

۴-۳-۳- تنظیم‌گری برنامه درسی و محتوای آموزشی در سوئد

مقرره‌گذاری محتوای آموزشی که در مدارس سوئد تدریس می‌گردد، از طریق پارلمان سوئد با تدوین و تصویب قوانین اساسی نظام آموزشی و همچنین از طریق وزارت آموزش و تحقیقات با ابلاغ آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی مرتبط با کتب درسی و محتوای آموزشی صورت می‌پذیرد. البته مهم‌ترین نقش در مقرره‌گذاری محتوای آموزشی را آژانس ملی آموزش با تدوین جزئیات محتوای برنامه درسی یکسان در سطح ملی ایفا می‌کند که تمامی مدارس سراسر کشور ملزم به اجرای آن هستند.

نظارت بر محتوای کتب درسی که در مدارس سوئد تدریس می‌گردد، توسط آژانس ملی آموزش انجام می‌گیرد. این سازمان بر کلیه کتب درسی منتشرشده در بازار به‌صورت دوره‌ای و موردی با ارزیابی معیارهایی همچون صحت علمی و تطابق با اهداف آموزشی، نگارش جذاب و قابل فهم، تمرکز بر مهارت‌های حل مسأله و ... نظارت می‌کند.

ناشران متقاضی جهت انتشار کتب درسی سوئد باید شرایط خاصی را احراز نموده تا بتوانند مجوز انتشار کتب درسی در بازار سوئد را از آژانس ملی آموزش دریافت نمایند. حساسیت زیاد دولت سوئد در رابطه با محتوای کتب درسی قابل توجه است و اعطای مجوز انتشار کتب درسی از طریق یک فرایند چندمرحله‌ای از جمله بررسی شرایط اولیه مانند حداقل سابقه مشخص فعالیت، دراختیارداشتن تیم متخصص، بررسی اولیه پیش‌نویس کتب جهت ارزیابی انطباق با اهداف آموزشی و استانداردهای ملی توسط کمیته‌ای از خبرگان، دریافت نظرات عمومی و بازخورد مردم در مورد پیش‌نویس و در نهایت تأیید و صدور مجوز انتشار صورت می‌پذیرد.

آژانس ملی آموزش سوئد در صورت عدم تبعیت و پیروی ناشران بازار کتب درسی از اهداف آموزشی و استانداردهای ملی، مجازات مختلفی از جمله ارسال اخطار جهت اصلاح کتاب یا حذف کتاب از بازار، جریمه‌های مالی متناسب با شدت ارتکاب تخلف و حتی لغو مجوز انتشار و حذف ناشر از بازار در نظر خواهد گرفت.

لازم به ذکر است که میزان ورود دولت به محتوای برنامه درسی محدود نبوده و محتوای برنامه درسی (سرفصل دروس) در سراسر کشور به‌طور یکسان توسط سازمان ملی آموزش ارائه می‌گردد و تمامی مدارس دولتی و مستقل نیز موظف به پیروی از آن هستند، اما دولت دخالت مستقیمی در انتشار کتب درسی نداشته و بازار کتب درسی مدارس کشور سوئد فقط از ناشران خصوصی تشکیل گردیده‌است.

تعیین نحوه تدریس و برنامه‌های جزئی هفتگی به‌عهده خود مدارس بوده، اما برنامه درسی یکسان در سطح ملی و نظارت دولت بر تدریس این محتوا از طریق مکانیزم‌های مختلف سبب بازدارندگی اختیار بیش از حد مدارس می‌گردد. اختیار انتخاب نوع کتب درسی و خرید آن برای دانش‌آموزان به‌عهده خود مدارس است و با توجه به این که مدارس امکان دریافت شهریه نداشته یا شهریه بسیار محدودی دریافت می‌کنند، لذا لزوم کیفیت بالا در عین قیمت پایین مهم‌ترین عامل موفقیت ناشران کتب درسی خواهد بود.

با توجه به موارد ذکر شده، در جدول ۱۷، به طور خلاصه نهادهایی که انواع کارکردهای تنظیم‌گری را در حوزه‌ی برنامه درسی و محتوای آموزشی در کشور سوئد ایفا می‌نمایند، نشان داده شده است.

جدول ۱۷: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با برنامه درسی و محتوای آموزشی در سوئد

کارکرد تنظیم‌گری	نهاد ایفاکننده کارکرد تنظیم‌گری
مقرره‌گذاری	پارلمان (تدوین و تصویب قوانین اساسی نظام آموزشی) وزارت آموزش و تحقیقات (تنظیم آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی) آژانس ملی آموزش (تنظیم جزئیات محتوای برنامه درسی یکسان در سطح ملی)
مجوزدهی	آژانس ملی آموزش (اعطای مجوز انتشار کتب درسی به ناشران خصوصی در طی فرایند چندمرحله‌ای از جمله بررسی داشتن شرایط اولیه، بررسی اولیه پیش‌نویس کتب جهت ارزیابی انطباق با اهداف آموزشی و استانداردهای ملی توسط کمیته‌ای از خبرگان، دریافت نظرات عمومی و بازخورد مردم در مورد پیش‌نویس و در نهایت صدور مجوز انتشار)
رصد و بازرسی	آژانس ملی آموزش (نظارت رسمی بر کلیه کتب درسی به‌صورت دوره‌ای و موردی شامل صحت‌سنجی علمی و تطابق با اهداف آموزشی، نگارش جذاب و قابل فهم، تمرکز بر مهارت‌های حل مسأله و ...)
مجازات	آژانس ملی آموزش (وضع انواع جریمه برای ناشران متخلف به‌دلیل عدم پیروی از اهداف آموزشی و استانداردهای ملی از جمله ارسال اخطار جهت اصلاح کتاب یا حذف کتاب از بازار، جریمه مالی متناسب با شدت تخلف و در نهایت لغو مجوز انتشار و حذف ناشر از بازار)

۴-۳-۴- تنظیم‌گری آزمون‌ها در سوئد

مقرره‌گذاری آزمون‌های ارزیابی دانش‌آموزان در مدارس سوئد از طریق پارلمان سوئد با تدوین و تصویب قوانین اساسی نظام آموزشی و همچنین از طریق وزارت آموزش و تحقیقات با ابلاغ آئین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی مبتنی بر نوع مدرسه صورت می‌پذیرد.

آژانس ملی آموزش، مسئول برگزاری آزمون‌های هماهنگ در مقاطع تحصیلی معین در سراسر کشور موسوم به آزمون‌های ملی است و از این طریق بر تدریس محتوای یکسان برنامه ملی در مدارس سراسر کشور نظارت می‌کند تا اطمینان حاصل کند محتوای برنامه آموزشی مصوب به‌صورت دقیق و مطابق با استانداردهای تعیین‌شده ارائه گردیده‌است. البته با توجه به این‌که مدارس موظف به ارزیابی مستمر دانش‌آموزان خود هستند، سازمان بازرسی مدارس در ذیل بازرسی‌های دوره‌ای و موردی از مدارس، بر نحوه ارزیابی دانش‌آموزان توسط مدارس جهت اطمینان کامل از روند یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نظارت می‌کند.

در صورت عدم ارزیابی مستمر دانش‌آموزان منطبق با استانداردهای نظام آموزشی و تخطی مدارس یا معلمان از قوانین مصوب کشور در راستای ارزیابی دانش‌آموزان و آزمون‌های ملی، سازمان بازرسی مدارس نسبت به مجازات مدارس متخلف و آژانس ملی آموزش نسبت به مجازات معلمان متخلف اقدام خواهد نمود.

جدول ۱۸: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با آزمون در سوئد

کارکرد تنظیم‌گری	نهاد ایفاکننده کارکرد تنظیم‌گری
مقرره‌گذاری	پارلمان (تدوین و تصویب قوانین اساسی نظام آموزشی) وزارت آموزش و تحقیقات (تنظیم آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی)
مجوزدهی	-
رصد و بازرسی	آژانس ملی آموزش (مسئول برگزاری آزمون‌های ملی در مقاطع تحصیلی معین جهت اطمینان از حصول تدریس محتوای برنامه ملی در سراسر کشور) سازمان بازرسی مدارس (نظارت بر نحوه ارزیابی دانش‌آموزان در ذیل بازرسی‌های دوره‌ای و موردی مدارس جهت اطمینان از روند یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان)
مجازات	سازمان بازرسی مدارس (اخطار کتبی به مدرسه و الزام آن به اصلاح شیوه‌های ارزیابی دانش‌آموزان و سپس وضع جریمه در صورت عدم انجام اقدامات اصلاحی) آژانس ملی آموزش (بررسی درخواست سازمان بازرسی مدارس در راستای شکایات انجام‌شده از معلمان به‌دلیل نحوه ارزیابی نامناسب و سپس اخطار و یا وضع جریمه برای معلمان متخلف)

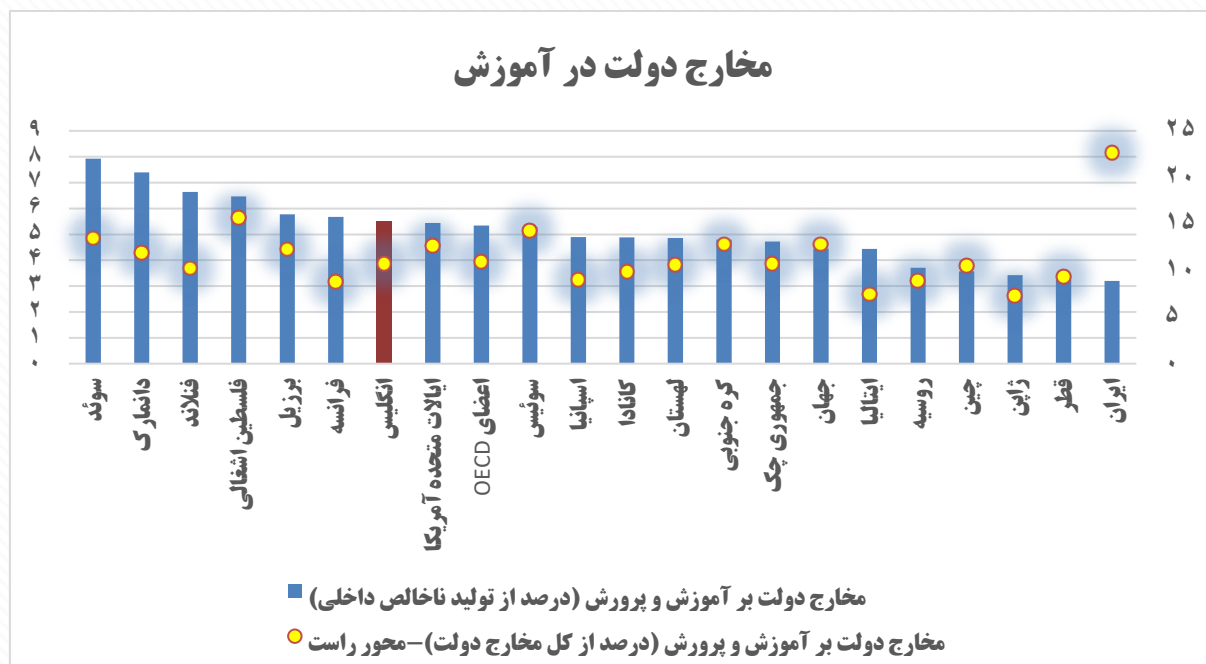
۴-۴- منابع

- 1) www.education-profiles.org/europe-and-northern-america/sweden/~sweden
- 2) <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/sweden/overview>
- 3) www.skolverket.se
- 4) www.government.se

۵- بررسی نهادهای تنظیم‌گر آموزش در کشور انگلستان

انگلستان با ۶۷۰۸۱۲۳۴ نفر جمعیت و ۱۳۰۲۷۹ کیلومتر مربع وسعت، تحت نظام سلطنتی مشروطه فعالیت می‌کند. این کشور از اقتصادی قوی برخوردار است و تولید ناخالص داخلی سرانه آن ۳۲ تریلیون دلار است. از نظر آموزش، انگلیس بودجه قابل توجهی به مبلغ ۵۷ میلیارد پوند اختصاص داده است.

از سال ۲۰۲۲، سیستم آموزشی در انگلستان شامل ۹,۰۷۳,۸۳۲ دانش آموز است که در ۲۴,۴۲۰ مدرسه تحصیل می‌کنند. به طور متوسط در هر کلاس حدود ۲۶.۷ دانش آموز وجود دارد. نمودار زیر مخارج دولت‌های کشورهای مختلف در بخش آموزش را در با مقایسه با انگلستان نشان می‌دهد.

شکل ۴- مخارج دولت‌ها در بخش آموزش

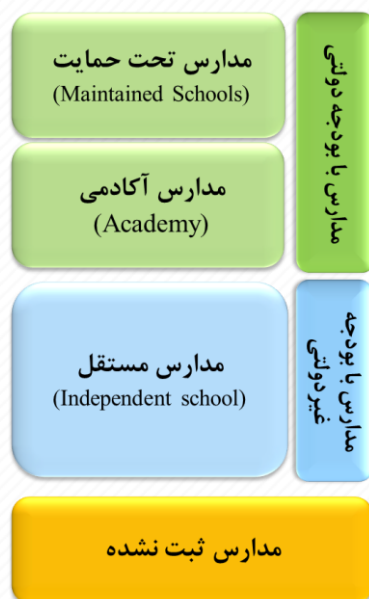
۵-۱- انواع مدارس در کشور انگلستان

مدارس در سیستم آموزشی انگلستان را به طور کلی می‌توان به مدارس دولتی و مدارس مستقل غیردولتی طبقه بندی کرد. مدارس دولتی که ۹۱ درصد مدارس این کشور را تشکیل می‌دهند متشکل از مدارس تحت حمایت^۱ با سهم ۴۹ درصد و آکادمی^۲ ها با سهم ۴۲ درصد هستند. اکثر مدارس باقی‌مانده هم مدارس

^۱ Maintained school

^۲ Academy

مستقل^۱ هستند. در شکل زیر تقسیم‌بندی از انواع مدارس در انگلستان ارائه شده و در ادامه توضیحات مربوط به هر مدرسه آورده شده است.

نمودار ۱: طبقه‌بندی انواع مدارس در انگلستان

• مدارس دولتی:

مدارس دولتی از دو دسته اصلی مدارس تحت حمایت و مدارس آکادمی تشکیل شده است که در ادامه توضیحات مربوط به هر مدل ارائه گردیده است.

- **مدارس تحت حمایت:** مدارس تحت حمایت شامل مدرسی می‌شوند که بودجه و مدیریت آنها با دولت بوده و مدیریت این نوع مدارس هم عموماً با مقامات محلی است.
- **آکادمی‌ها:** این مؤسسات آموزشی توسط شرکت‌های غیرانتفاعی تأسیس و اداره می‌شوند و از نظر تشکیلاتی و برنامه درسی مستقل از دولت فعالیت می‌کنند. بودجه آکادمی‌ها توسط دولت تامین می‌شود. آکادمی‌ها می‌توانند مدارس شبانه‌روزی، مدارس راهنمایی یا مدارس مذهبی باشند. این مدارس توسط نهادهای نظارتی مانند آفستد^۲ (دفتر استاندارد در آموزش، خدمات و مهارت‌های کودکان)، کمیسیون مدارس منطقه‌ای^۳ (این نهاد در چند سال گذشته به مدیریت منطقه‌ای^۴ تغییر یافته است) و تراست‌های دارای چند آکادمی^۵ نظارت می‌شوند.

¹ Independent school

² Ofsted (Office for Standards in Education, Children's Services and Skills)

³ Regional schools commissioners

⁴ Regional Director

⁵ Multi academy trust (MAT)

• مدارس غیردولتی:

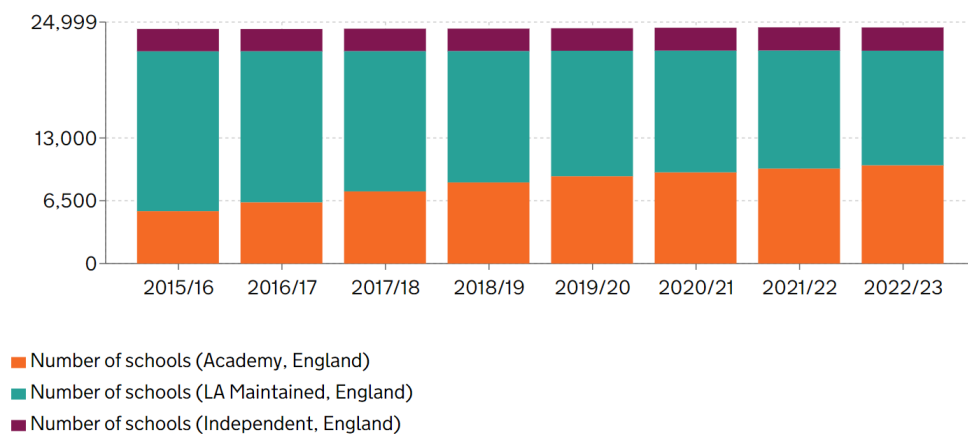
این مدارس توسط دولت تامین مالی نمی‌شوند و برای ثبت نام شهریه دریافت می‌کنند. مدارس مستقل این اختیار را دارند که از برنامه درسی ملی منحرف شوند. اکثریت این مدارس اعضای شورای مدارس مستقل^۱ هستند.

• مدارس ثبت نشده^۲:

مدارس ثبت نشده، مدارس هستند که به لحاظ تنظیم‌گری از حیطه نظارت وزارت آموزش خارج هستند و سعی دولت بر از بین بردن آنها یا مشاهده‌پذیر نمودن آنهاست. مثال این مدارس آموزش‌های غیر رسمی و خانگی است.

روند تغییر در درصد هر یک از انواع مدارس در انگلستان در طی چند سال گذشته در تصویر زیر ارائه شده است. این روند حاکی از آن است که سیاست دولت انگلستان در جهت رشد بیشتر مدارس آکادمی و کاهش نسبت مدارس تحت حمایت بوده است.

Number of schools and number of pupils attending by type of school (Academy/Local Authority maintained/Independent), 2015/16 to 2022/23

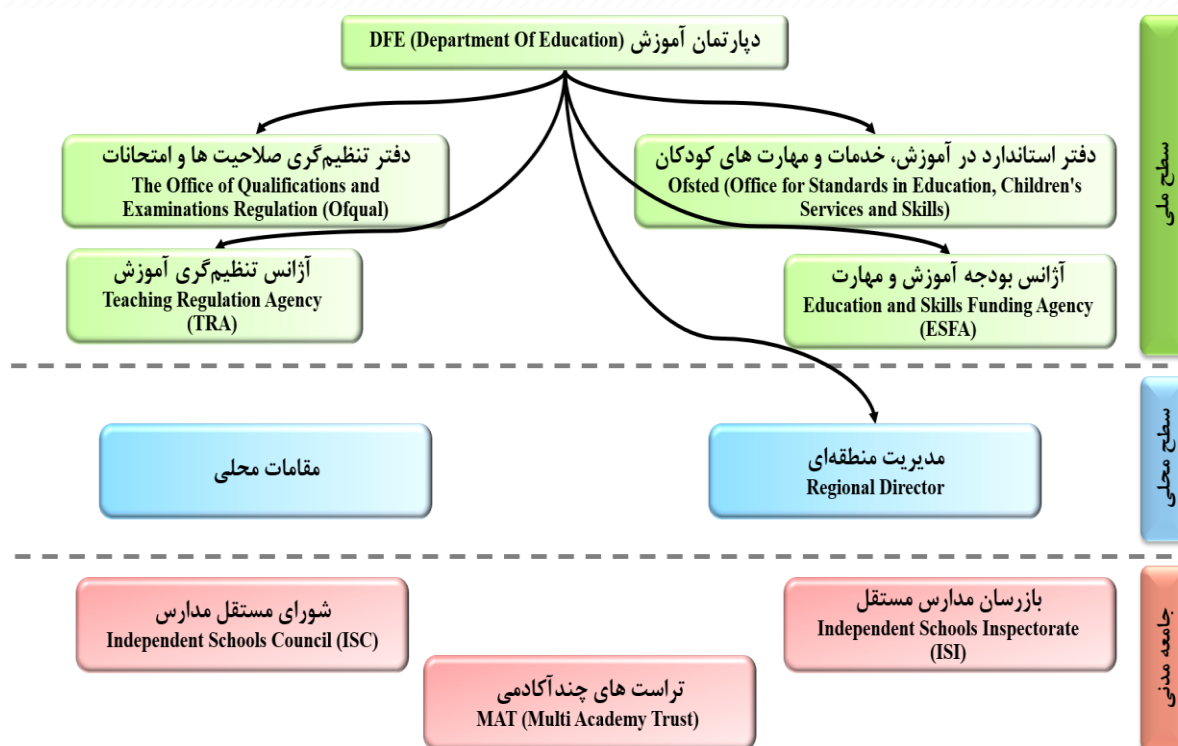
نمودار ۲: روند تغییر درصد فراوانی انواع مدارس در انگلستان

۵-۲- نهادهای اصلی مرتبط با آموزش در کشور انگلستان

در کشور انگلستان نهادهای مختلفی در سطوح ملی، محلی و مدنی در حوزه‌ی آموزش فعالیت می‌نمایند که در شکل ۵ نمایی از بازیگران اصلی این کشور در حوزه آموزش نشان داده شده است.

¹ Independent Schools Council (ISC)

² Unregistered school

شکل ۵- نهادهای بخش آموزش در انگلستان

در ادامه توضیحاتی از بازیگران اصلی آموزش در کشور انگلستان ارائه شده است.

- **دفتر استاندارد در آموزش، خدمات و مهارت‌های کودکان (آفستد):** آفستد مسئول نظارت و بازرسی آکادمی‌ها و مدارس تحت حمایت است و بر برخی از مدارس مستقل نیز مستقیماً نظارت نموده و بر بقیه مدارس به طور غیرمستقیم نظارت می‌نماید. آفستد همچنین بر عملکرد مقامات محلی^۱ نیز نظارت می‌کند. آفستد نهاد مستقلی است که با حدود ۱۸۰۰ کارمند در ۹ منطقه فعالیت می‌کند و از لحاظ پاسخگویی به مجلس انگلستان پاسخگو است.
- **دفتر تنظیم‌گری صلاحیت‌ها و امتحانات (آفکوال):**^۲ آفکوال یک نهاد مستقل است که مسئول نظارت بر صلاحیت‌ها و امتحانات در GCSE و A-level (سطح WA) و دوره‌های فنی است.
- **آژانس بودجه آموزش و مهارت:**^۳ این آژانس مسئول بودجه آموزش و مهارت در تمام گروه‌های سنی بوده و در تخصیص و پرداخت بودجه آموزش به مراکز، مقامات محلی و مدارس دولتی نقش ایفا می‌کند.

^۱ Local authority

^۲ The Office of Qualifications and Examinations Regulation (ofqual)

^۳ Education and Skills Funding Agency (ESFA)

- **آژانس تنظیم‌گری تدریس^۱:** این سازمان مجوزهای تدریس مبتنی بر معیارهای معلمان واجد شرایط^۲ را به معلمان مدارس تحت حمایت اعطا نموده، بر عملکرد معلمان مدارس دولتی نظارت می‌کند و از طرف وزیر آموزش به شکایات علیه معلمان رسیدگی می‌کند.
- **مدیریت منطقه‌ای^۳:** این نهاد قبلاً به عنوان کمیسیونر مدارس منطقه‌ای شناخته می‌شد. مدیران منطقه‌ای، گروهی از مدیران آموزش منطقه‌ای هستند که مسئولیت رسیدگی به عملکرد آکادمی‌ها و مدارس آزاد با عملکرد ضعیف را برعهده دارند و بر ایجاد و رشد ائتلاف‌های دارای چند آکادمی نظارت می‌کنند. این مدیران با همکاری آفستد، ائتلاف‌ها و مقامات محلی برای نظارت و برنامه‌ریزی آموزش در مناطق خود فعالیت می‌کنند. این نهادها گزارش‌های منظمی را برای وزیر آموزش تهیه می‌کنند و عملکرد آکادمی را بر اساس نتایج تحصیلی و قضاوت‌های آفستد ارزیابی می‌کنند.
- **مقامات محلی:** مقامات محلی مسئول ارائه خدمات به مدارس تحت حمایت در سطح خرد هستند. این نهادها، سیاست‌های مرکزی را اجرا می‌کنند، اما در سیاست‌گذاری و نظارت شرکت نمی‌کنند. ۱۵۰ مقام محلی وجود دارد که هر کدام اختیارات و مسئولیت خود را برای مدارس دولتی دارند. مقامات محلی در استخدام معلمان برای مدارس محلی نیز مشارکت دارند. در سال‌های اخیر که نقش آکادمی‌ها با نظارت شورای مستقل مدارس گسترش یافته است، تا حدی بر شرح وظایف مقامات محلی نیز از طریق کم شدن تعداد مدارس تحت حمایت تأثیر گذاشته است.
- **بازرسان مدارس مستقل^۴:** این سازمان، تنظیم‌گر مستقل مدارس است که توسط وزیر آموزش^۵ منصوب می‌شود. آفستد از طرف وزارت بر این بازرسان نظارت می‌کند. این نهاد مسئول بازرسی مدارس مستقل، مؤسسات آموزشی خصوصی و مدارس زبان است. سازمان بازرسان مستقل و آفستد شاخص‌های ارزیابی متفاوتی دارند و از سیستم‌های رتبه‌بندی متفاوتی استفاده می‌کنند. گزارش‌های سازمان بازرسان مستقل باید توسط آفستد تایید شود.
- **شورای مستقل مدارس:** این سازمان مسئول سیاست‌گذاری، امور حاکمیتی، هماهنگی بین مدارس مستقل بوده، تبادل اخبار مرتبط را تسهیل نموده، محصولات رسانه‌ای را منتشر می‌کند و تحقیقات و تجزیه و تحلیل داده‌ها را در مورد نتایج آزمون، عملکرد اقتصادی و سرشماری مربوط به مدارس مستقل انجام می‌دهد.

¹ Teaching Regulation Agency (TRA)

² Qualified teacher status (QTS)

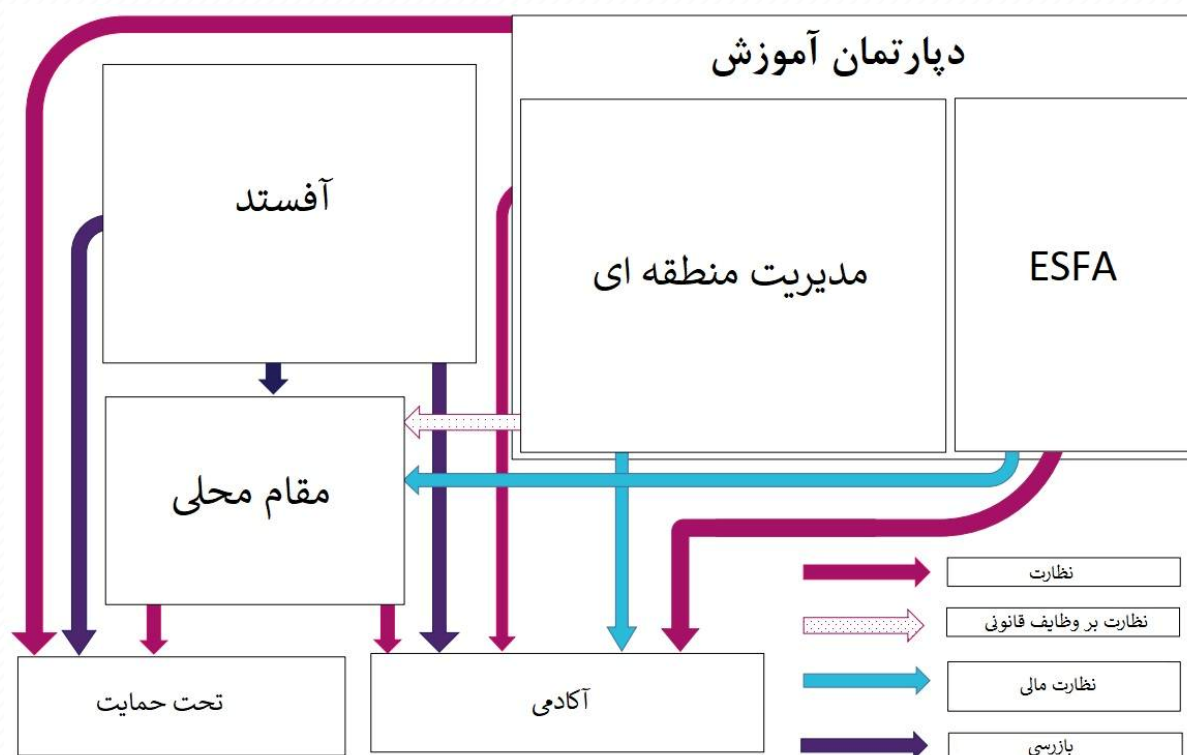
³ Regional Director

⁴ Independent Schools Inspectorate (ISI)

⁵ Department of education (DFE)

- **ائتلاف چندآکادمی:** این نهاد شامل مجموعه مدرسه‌ها و آکادمی‌هایی است که بر آکادمی‌های ذیل خودش نظارت دارد. آنها می‌توانند با حمایت مدیران منطقه‌ای ایجاد شوند و مجموعه خود را توسعه دهند. این ائتلاف‌ها دارای ساختارهای حاکمیتی هستند و نظارت و پشتیبانی از آکادمی‌های مورد اعتماد خود را فراهم می‌کنند. این بازیگران نهادی نقش‌های مختلفی را در سیستم آموزشی انگلستان ایفا می‌کنند و استانداردهای کیفیت، مقررات، بازرسی، بودجه و هماهنگی بین انواع مدارس را تضمین می‌کنند.

در شکل زیر ارتباط بین نهادهای مختلف حوزه آموزش در کشور انگلستان نشان داده شده است.

شکل ۶- ارتباط بین بازیگران بخش آموزش در کشور انگلستان

۵-۳- مقاطع تحصیلی در کشور انگلستان

بازه‌ای که برای بررسی مقاطع تحصیلی در کشور انگلستان اهمیت دارد، از سن ۵ سال تا ۱۶ سال را در بر می‌گیرد که خود به چهار مرحله کلیدی^۱ تقسیم بندی شده است. دو مرحله کلیدی اول، آموزش ابتدایی^۲ و دو مرحله سوم و چهارم، آموزش متوسطه^۳ نام دارد. لازم به ذکر است که بعد از طی این چهار مرحله، مرحله دوساله‌ی دیگری نیز طراحی شده است تا دانش آموزان بعد از اتمام تحصیلات پایه، آماده ورود به دانشگاه و

^۱ Key stage

^۲ Primary

^۳ Secondary

تحصیلات عالی شوند. در جدول زیر، مراحل مختلف و دروس هر مرحله دیده می‌شود. همان‌طور که در جدول نشان داده شده است، دروس ارائه شده در هر مقطع، به دو دسته دروس هسته و دروس پایه تقسیم می‌گردد که تفاوت بین این دروس، در اجباری بودن آموزش دروس هسته و اختیاری بودن دروس پایه است. مدارس الزامی ندارند تا تمامی دروس پایه را ارائه دهند اما باید طیف حداقلی از این دروس را فراهم کنند تا دانش‌آموزان بتوانند از بین آنها انتخاب کنند. (انتخاب در متوسطه صورت می‌گیرد).

جدول 19 - مقاطع تحصیلی و تقسیم‌بندی دروس در انگلستان

		آموزش ابتدایی		آموزش متوسطه	
		مرحله اول	مرحله دوم	مرحله سوم	مرحله چهارم
سن		۵-۷	۷-۱۱	۱۱-۱۴	۱۴-۱۶
گروه بندی سال‌ها		۱-۲	۳-۶	۷-۹	۱۰-۱۱
دروس هسته	انگلیسی				
	ریاضی				
	علوم				
دروس پایه	طراحی و هنر				
	حقوق شهروندی				
	محاسبات				
	تکنولوژی				
	زبان خارجی				
	جغرافی				
	تاریخ				
	موسیقی				
	تربیت بدنی				

اجباری بودن
دروس هسته

اختیاری بودن
دروس پایه

۴-۵ - بررسی کارکردهای تنظیم‌گری نهادهای مختلف حوزه‌ی آموزش در کشور انگلستان

همان‌طور که در بخش ابتدایی گزارش اشاره گردید، تنظیم‌گری حوزه آموزش ابعاد مختلفی را در برمی‌گیرد؛ محور اصلی تنظیم‌گری، تنظیم‌گری مدارس است، اما مفاهیم حول مدرسه از جمله مواردی نظیر معلمان و جذب و تربیت آنها، محتوای آموزشی (شامل کتاب و برنامه درسی و کمک آموزشی و...) و آزمون و ارزیابی را نیز می‌توان در ذیل تنظیم‌گری آموزش در نظر گرفت. از طرفی دیگر، تنظیم‌گری نیز دارای کارکردهای متنوعی است که از جمله اصلی‌ترین آنها می‌توان به مقرررگذاری و تدوین استاندارد، رصد و ارزیابی، مجوزدهی و اعمال مجازات اشاره نمود. در این بخش از گزارش، نهادهایی که در انواع زیربخش‌های آموزش در کشور انگلستان، ایفای نقش در کارکردهای مختلف تنظیم‌گری را بر عهده دارند، معرفی می‌گردند. به عبارتی دیگر در این

بخش، نگاشت نهادی تنظیم‌گری آموزش در کشور انگلستان به تفکیک زیربخش‌های مختلف آموزش ترسیم می‌گردد.

۵-۴-۱ – تنظیم‌گری مدارس در انگلستان

همان‌طور که پیش از این نیز اشاره گردید، در کشور انگلستان تنظیم‌گرهای متعددی در بخش آموزش وجود دارند که در زیربخش‌های مختلف آن، به ایفای کارکردهای مختلف تنظیم‌گری می‌پردازند. تنظیم‌گر اصلی که وظیفه نظارت بر مدارس را در انگلستان بر عهده دارد، آفستد است. این نظارت در قالب‌های زیر انجام می‌شود:

- مشاهده کلاس‌ها و درس‌ها توسط بازرس
- مصاحبه با معلم و مدیر
- آنالیز داده‌های مدرسه
- پرسشنامه از والدین و کارکنان و دانش‌آموزان
- بازبینی اسناد مربوطه
- عمق زیاد روی یک مسئله تصادفی و محتوای ارائه شده در مدارس

نتایج بازرسی و گزارش‌های حاصل از آن، به تفکیک نوع بازرسی دارای انواع مختلفی است. به طور کلی بازرسی آفستد، شامل چهار مدل می‌گردد که عبارتند از: نمره‌دهی شده^۱، بدون نمره‌دهی^۲، فوری^۳ و نظارت پیوسته^۴. در ادامه توضیحی از هر مدل ارائه گردیده است.

- **نمره‌دهی شده:** این نوع بازرسی شامل همه مدارس به استثنای مدارس با نتایج ارزیابی عالی و خوب می‌شود و شامل ۴ درجه‌ی عالی، خوب، نیاز به بهبود و ناکافی است (اگر در مراحل قبلی، نتایج ارزیابی عالی و خوب باشد، این نوع نمره‌دهی انجام نخواهد شد). برای دو گونه ارزیابی بالاتر هر چهار سال یکبار و برای دو نوع پایین‌تر هر ۳۰ ماه یکبار این ارزیابی انجام خواهد شد. کیفیت آموزش، رفتار و انگیزه‌ها، توسعه فردی دانش‌آموزان و مدیریت و راهبری، چهار معیار مورد ارزیابی توسط تنظیم‌گر در این مدل ارزیابی هستند.
- **بدون نمره‌دهی:** این نوع نظارت مختص مدارس با ارزیابی عالی و خوب است که هر چهار سال انجام شده و خروجی‌های این مرحله به این ترتیب است: مدرسه در نمره‌ای که دارد باقی می‌ماند، شواهدی مبنی بر اینکه نمره مدرسه احتمالاً بالاتر رود وجود دارد، شواهدی مبنی بر اینکه نمره

¹ graded

² ungraded

³ urgent

⁴ monitoring

مدرسه پایین‌تر رود وجود دارد، نمره مدرسه پایین‌تر آمده و به مرحله ارزشیابی نمره‌دهی شده نزول پیدا کرده است.

• **فوری:** این نوع ارزشیابی شامل همه مدارس می‌شود و در موارد خاص و هنگام وقوع نگرانی‌هایی، تنظیم‌گر مبتنی بر این مدل، اقدام به نظارت خواهد نمود. نتایج این مدل از ارزیابی به صورت نتایج نمره‌ای (در صورت وجود نگرانی‌های شدید) و در غیر این صورت به صورت گزارشی که یافته‌های نظارت صرفاً در آن مکتوب خواهد شد، منتشر می‌شود.

• **نظارت پیوسته:** این نوع ارزیابی شامل ارزیابی مدارس می‌شود که نتیجه ارزیابی قبلی آنها، ناکافی یا دو بار متوالی نیاز به بهبود بوده است. خروجی این نوع ارزیابی، ارائه گزارشی مبنی بر این است که آیا مراحل بهبود رو به انجام است یا خیر. توالی نظارت برای مدارس با نتیجه ارزیابی نیاز به بهبود، ۱۲ ماه و برای مدارس با نتیجه ارزیابی ناکافی از ۳ تا ۳۰ ماه است.

علاوه بر آفستد، همان‌طور که در بخش معرفی نهادهای اصلی مرتبط با آموزش در کشور انگلستان شرح داده شد، در مدارس آکادمی، ائتلاف‌های چند آکادمی و مدیریت منطقه‌ای نیز نقش نظارت بر این مدارس را ایفا نموده و در مدارس مستقل، سازمان بازرسان مدارس مستقل، نهاد تنظیم‌گری است که در کنار آفستد، مسئولیت نظارت بر این مدارس را در کشور انگلستان برعهده دارد.

با توجه به موارد ذکر شده، در جدول ۲۰، به طور خلاصه نهادهایی که انواع کارکردهای تنظیم‌گری را در حوزه‌ی تنظیم‌گری مدارس در کشور انگلستان ایفا می‌نمایند، نشان داده شده است.

جدول ۲۰: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با مدارس در انگلستان

نهاد ایفاکننده کارکرد تنظیم‌گری در انواع مدارس			کارکرد تنظیم‌گری
مدارس با بودجه غیردولتی	مدارس با بودجه دولتی		
مدارس مستقل	مدارس آکادمی	مدارس تحت حمایت	
دپارتمان آموزش (تدوین مقررات و اصول)			مقرره‌گذاری
دپارتمان آموزش (تدوین مقررات و اصول)			مجوزدهی
دفتر استاندارد در آموزش، خدمات و مهارت های کودکان (OFSTED) (نظارت بر مدارس انگلستان)			رصد و بازرسی (نظارت)
بازرسان مدارس مستقل (ISI)	مدیریت منطقه‌ای	مقامات محلی (نظارت کلی)	
	ائتلاف‌های چندآکادمی		

نهاد ایفاکننده کارکرد تنظیم‌گری در انواع مدارس			کارکرد تنظیم‌گری
مدارس با بودجه غیردولتی	مدارس با بودجه دولتی		
مدارس مستقل	مدارس آکادمی	مدارس تحت حمایت	
	آژانس بودجه آموزش و مهارت	دپارتمان آموزش(نظارت کلی)	
مقامات محلی	مدیریت منطقه‌ای	مقامات محلی	اعمال مجازات
دپارتمان آموزش		مدیریت منطقه‌ای	

۵-۴-۲- تنظیم‌گری معلمان در انگلستان

در بخش تنظیم‌گری معلمان، همان‌طور که پیشتر اشاره گردید، آژانس تنظیم‌گری تدریس، نهاد اصلی متولی نقش تنظیم‌گری است. این نهاد، دو کارکرد اصلی دارد؛ نخست برگزاری آزمون و اعطای مجوز صلاحیت تدریس به معلمان است؛ لازم به ذکر است که این مدرک، فقط برای تدریس در مدارس تحت حمایت الزامی است اما به طور معمول سایر انواع مدارس نیز این مدرک را در شروط تدریس در نظر می‌گیرند. نقش دیگر این نهاد، نظارت بر معلمان و رسیدگی به شکایات و پرونده‌هایی است که از معلمان به وزارت آموزش می‌رسد. با توجه به موارد ذکر شده، در جدول ۲۱، به طور خلاصه نهادهایی که انواع کارکردهای تنظیم‌گری را در حوزه‌ی تنظیم‌گری معلمان در کشور انگلستان ایفا می‌نمایند، نشان داده شده است.

جدول ۲۱: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با معلمان در انگلستان

نهاد ایفاکننده کارکرد تنظیم‌گری در انواع مدارس			کارکرد تنظیم‌گری
مدارس با بودجه دولتی		مدارس تحت حمایت	
مدارس با بودجه غیردولتی	مدارس آکادمی		
دپارتمان آموزش (تدوین مقررات و اصول)			مقرره‌گذاری
آژانس تنظیم‌گری تدریس (اختیاری)	آژانس تنظیم‌گری تدریس (اختیاری)	آژانس تنظیم‌گری تدریس (اجباری)	مجوزدهی
آژانس تنظیم‌گری تدریس			رصد و بازرسی (نظارت)
آژانس تنظیم‌گری تدریس			اعمال مجازات

۵-۴-۳- تنظیم‌گری برنامه درسی و محتوای آموزشی

دولت انگلستان به منظور تنظیم‌گری محتوای آموزشی اقدام به تنظیم سندی تحت عنوان برنامه آموزشی ملی^۱ کرده است. اجرا و تعهد به این برنامه فقط برای مدارس تحت حمایت الزامی است و سایر مدارسی که

^۱ National curriculum

برنامه آموزشی دیگری اتخاذ می‌کنند، باید برنامه پیشنهادی خود را به صورت آنلاین منتشر کنند. این برنامه‌های پیشنهادی باید مطابق با اصول ذیل باشند:

- توسعه اخلاقی، روانی، بدنی و فیزیکی
- آماده‌سازی دانش‌آموز برای فرصت‌ها و مسئولیت‌پذیری در زندگی آینده

اشاره‌ی مهم دیگری که در اسناد بالادستی آموزش در انگلستان شده است، اختیار عمل همه انواع مدارس در تکمیل برنامه آموزشی ملی است. همچنین لازم به ذکر است که برنامه آماده شده توسط دولت، تنها بخشی از مواد آموزشی مدارس را تشکیل می‌دهد و محتوای مابقی سبد آموزشی توسط خود مدارس انتخاب می‌شوند. از دیگر اختیارات مدارس در پیاده کردن برنامه درسی مطلوب مدرسه، برنامه‌ریزی‌های شروع و پایان ترم و مدت زمان آموزشی و سایر زمان‌بندی‌های آموزشی است. بنابراین اصلی‌ترین مداخله دولت در امر محتوا، ارائه سندی تخصصی و اختیاری (غیر از مدارس تحت حمایت) است که این سند حاوی ۴ بخش کلیدی و ۲۰ موضوع است. مسئله لازم به ذکر دیگر تفکیک دروس هسته^۱ شامل ادبیات انگلیسی و ریاضیات و علوم و مابقی موضوعات به عنوان دروس پایه^۲ است.

برای توضیح بیشتر چگونگی تعیین محتوا در سند ملی آموزش، ذکر این نکته ضروری است که وزارت آموزش، وظیفه تعیین مهارت‌ها^۳، مسائل^۴ و فرآیندهایی^۵ که باید در هر مرحله آموزش داده شود را به عهده دارد و این تقسیم‌بندی سه‌گانه در همه دروس رعایت شده است. به منظور آشنایی با نحوه و میزان ورود دولت به محتوای آموزشی، در ادامه دو مثال از دو درس هسته و در دو مرحله متفاوت ارائه شده است.

۵-۴-۳-۱- محتوای ادبیات انگلیسی: (مرحله کلیدی اول^۶)

در برنامه آموزشی ملی بعد از آنکه اهداف کلی^۷ و اهداف کلان^۸ بیان می‌گردد، اهداف عملیاتی^۹ و انتظاراتی را که از دانش‌آموز بعد از پایان هر سال وجود دارد، مشخص می‌گردد. این انتظارات و چارچوب‌ها، شامل دسته‌بندی‌های محتوایی نظیر خواندن، نوشتن، واژگان و گرامر می‌شود. برای مثال بخش نوشتن، خود دارای اهداف کلان آموزشی رونویسی و ترکیب و ساختن ایده‌ها و جملات با نوشتار است.

^۱ Core subject

^۲ Foundation subject

^۳ skill

^۴ matter

^۵ process

^۶ key stage^۱

^۷ Purpose of study

^۸ Aim

^۹ Attainment target

و در ادامه انتظارات و اهداف عملیاتی هر سال بیان شده است. برای مثال در سال دوم برنامه و مرحله کلیدی ۱ موارد زیر باید به دانش آموز آموزش داده شود:

- استفاده از دانش و مهارت‌های آوایی به عنوان مسیر رمزگشایی کلمات تا زمانی که خواندن روان باشد.
- خواندن دقیق با ترکیب صداها در کلماتی که حاوی حرف‌های آموزش داده شده تا کنون هستند
- کلمات دو یا چند هجا را به دقت بخواند که دارای گرافیم‌های مشابه هستند
- کلمات حاوی پسوند‌های رایج را بخواند
- کلمات استثنای رایج را بیشتر بخواند و به غیر معمول توجه کند
- مطابقت بین املا و صدا و جایی که اینها در کلمه وجود دارد
- اکثر کلمات را سریع و دقیق، بدون صدا و ترکیب آشکار، زمانی که اغلب با آنها مواجه شده‌اند، بخواند
- کتابهایی را با صدای بلند بخواند که دقیقاً با دانش آوایی بهبود یافته آنها مطابقت دارد، کلمات ناآشنا را به طور دقیق، خودکار و بدون تردید به صدا درآورد.
- این کتاب‌ها را دوباره بخواند تا تسلط و اعتماد به نفس آنها را در خواندن کلمات تقویت کند.

۵-۴-۳-۲- محتوای درس ریاضی: (مرحله کلیدی سوم)

در درس ریاضیات، ابتدا اهداف کلی بیان می‌شود و در قسمت اهداف کلان به سه هدف تسلط بر بنیان‌های ریاضی، توانایی استدلال ریاضی و حل مسئله اشاره شده است. برای مرحله کلیدی ۱ و ۲ برنامه سال به سال و برای مرحله کلیدی ۳ اهداف عملیاتی و انتظارات به صورت جزئی به صورت مرحله به مرحله آورده شده است. همچنین برای مرحله ۱ و ۲ موضوعاتی از قبیل عدد و ارزش مکانی، ۴ عمل اصلی، اندازه‌گیری، تجسم فضایی و هندسه، آمار و برای مرحله ۳ و ۴ موضوعاتی از قبیل اعداد، جبر، نرخ رشد و نسبت، هندسه، آمار و احتمال در نظر گرفته شده و اهداف عملیاتی به تفکیک موضوع درس‌ها برای دو مرحله به صورت جداگانه بیان شده است. به عنوان مثال در موضوع احتمال برای مرحله ۳ دانش آموز باید موارد زیر را یاد بگیرد:

- با استفاده از بیان مناسب و مقیاس احتمال بین ۱ و ۱۰ فراوانی نتایج انواع آزمایش‌های احتمال را ثبت، توصیف و تحلیل کند.
- درک کند که مجموع احتمال همه پیامدهای ممکن برابر یک است.
- با استفاده از جداول و نمودارهای ون، مجموعه‌ها و زیرمجموعه‌ها/تقاطع‌های مجموعه‌ها را به طور سیستماتیک برشمارد.
- فضاهای نمونه نظری را برای رویدادهای منفرد و ترکیبی با نتایج به همان اندازه محتمل و منحصر به فرد ایجاد کند و از آنها برای محاسبه احتمالات نظری استفاده کند.

با توجه به موارد ذکر شده، در جدول ۲۲، به طور خلاصه نهادهایی که انواع کارکردهای تنظیم‌گری را در حوزه‌ی تنظیم‌گری برنامه درسی و محتوای آموزشی در کشور انگلستان ایفا می‌نمایند، نشان داده شده است.

جدول ۲۲: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با برنامه درسی و محتوای آموزشی در انگلستان

کارکرد تنظیم‌گری	نهاد ایفاکننده کارکرد تنظیم‌گری
مقررہ‌گذاری	دپارتمان آموزش
مجوزدهی	دپارتمان آموزش
رصد و بازرسی	دفتر استاندارد در آموزش، خدمات و مهارت های کودکان
اعمال مجازات	مدیریت منطقه‌ای، مقامات محلی

۵-۴-۳- تنظیم‌گری کتب درسی در انگلستان

در کشور انگلستان، برای نظارت و تنظیم‌گری بازار کتاب درسی، هیچ متولی مستقیمی وجود ندارد. هر ناشر و نویسنده‌ای می‌تواند محتوای آموزشی مورد نظر خود را تدوین نموده و منتشر نماید و مدارس می‌توانند از بین آنها به صورت آزادانه یک یا ترکیبی از کتاب و محتوا را استفاده کنند. مبنای انتخاب مدارس نیز منطبق بودن متن کتاب با سرفصل‌های خاص مدرسه و برنامه درسی ملی است. بنابراین هیچگونه کتاب درسی از پیش تعیین شده‌ای در هیچ سطحی وجود نداشته، هیچ‌گونه مجوزی برای تدریس کتب درسی لازم نیست و هیچگونه نظارت محتوایی بر انتشارات وجود ندارد. با این حال آنچه باعث تضمین کیفیت و سلامت کتب و تامین حداقل نیازهای بازار می‌شود در تعامل چهار بازیگر زیر در بازار کتب درسی است که عبارتند از:

- سازمان رقابت و بازار^۱: نهاد CMA به عنوان نهاد ضدانحصار در این کشور، از تبانی، رشد انحصاری و اخلاص در رقابت بازار کتب درسی جلوگیری می‌کند.
- آفکوال: این نهاد با طراحی محتوای آزمون‌ها به طور غیر مستقیم بر محتوای کتب درسی مورد استفاده در مدارس تاثیر دارد.
- آفستد: بازرسی محتوایی این تنظیم‌گر از مدارس، باعث ایجاد انگیزه برای مدارس در جهت استفاده از محتوای باکیفیت خواهد شد.
- موسسات آموزشی: مدارس مختلف با توجه به محتوای مدنظر و تطبیق با سند آموزشی ملی اقدام به سفارش کتب درسی می‌کنند.

نتیجه سازوکار مطرح شده آن است که انتشارات بزرگ (مانند Pearson, Oxford University Press, Education, Cambridge University Press و MCGRAWHILL) و خرده فروشان مطرح (مانند Waterstones, WHSmith و Blackwell) در کنار انتشارات آزاد و خرد (که عمدتاً به دلیل سفارش‌های

¹ Competition and Markets Authority

شخصی سازی شده مدارس روی یک محتوای خاص فعالیت می‌کنند) و پلتفرم‌های دیجیتال (که بدلیل قابلیت‌های آموزش الکترونیک و هوشمند و وجود بستر تعاملی با دانش آموز به نسبت کتاب‌های سنتی و فیزیکی مزیت دارند) در یک بازار رقابتی قرار گیرند.

۵-۴-۴- تنظیم‌گری آزمون‌ها در انگلستان

با توجه به مقاطع تحصیلی در کشو رانگلستان، مهم‌ترین آزمون‌ها و ارزیابی‌های در نظام آموزشی انگلستان، شامل سه آزمون اصلی است. آزمون‌های SAT در پایان مرحله اول و دوم برگزار می‌شوند. در پایان مرحله چهارم آزمون‌های GCSE و در پایان مرحله پنجم آزمون‌های A-level و AS-level برگزار می‌شود. در ادامه توضیحاتی راجع به هر آزمون ارائه شده است.

- آزمون‌های ارزیابی استاندارد^۱: این آزمون مطابق با مقاطع تحصیلی کشور انگلستان که در جدول ۱۳ نشان داده شده است، در مرحله کلیدی دو برگزار می‌شود. این آزمون، ارزشیابی دروس هسته را شامل می‌شود و دانش (توانایی استدلال و حل مسئله) دانش‌آموزان در آن سنجیده می‌شود. نمرات هر مدرسه در این آزمون توسط دولت منتشر می‌شود و محتوای آن بر اساس محتوای ملی درسی^۲ است. این آزمون‌ها توسط آژانس استاندارد و آزمون^۳ که زیرمجموعه دپارتمان آموزش انگلستان است طراحی می‌شود و به صورت دولتی برگزار خواهد شد. SAT در مدارس بریتانیا اجباری نیست. دانش‌آموزان سال دوم (حدود ۷ سالگی) و سال ششم (حدود ۱۱ سالگی) برای ارزیابی مهارت در موضوعات اصلی مانند انگلیسی و ریاضیات در این آزمون‌ها شرکت می‌کنند. SAT در درجه اول توسط مدارس برای نظارت بر پیشرفت دانش‌آموزان و شناسایی نقاط ضعف خودشان استفاده می‌شود.
- آزمون GCSEs: این آزمون مطابق با مقاطع تحصیلی کشور انگلستان که در جدول ۱۳ نشان داده شده است، در پایان مرحله ۴ برگزار می‌گردد. در سیستم مدارس انگلستان، GCSE امتحانات اجباری هستند که دانش‌آموزان باید در آن شرکت کنند. این امتحانات معمولاً در پایان سال ۱۱ (حدود ۱۶ سالگی) گرفته می‌شود و طیف وسیعی از موضوعات را در بر می‌گیرد. GCSE برای ارزیابی دانش و درک دانش‌آموزان از برنامه درسی استفاده می‌شود و عامل مهمی در تعیین مسیرهای آموزشی و شغلی آینده آنها است.

¹ Standardised Assessment Tests (SAT)

² National Curriculum

³ Standards And Testing Agency

• آزمون‌های پیشرفته^۱: این آزمون مطابق با مقاطع تحصیلی کشور انگلستان که در جدول ۱۳ نشان داده شده است، در پایان مرحله پنجم از مقاطع تحصیلی (این مرحله‌ی دوساله بعد از اتمام تحصیل تا سن ۱۶ سال، برای کسب آمادگی ورود به دانشگاه‌ها اجرا می‌شود) برگزار می‌شود و نتایج آن برای ورود به دانشگاه‌ها موثر است. آزمون‌های A/AS-level نیز اجباری نیستند و معمولاً توسط دانشجویانی که مایل به ادامه تحصیل در دانشگاه هستند دنبال می‌شوند.

نهاد اصلی تنظیم‌گر آزمون‌ها در کشور انگلستان، آفکوال است. این نهاد نقش مهمی را در اداره و تنظیم آزمون‌های GCSE در انگلستان دارد. در این بخش جنبه‌های کلیدی مربوط به تعیین و مجوز هیئت‌های امتحانی و معیارهای برگزاری آزمون‌های GCSE آمده است:

- تعیین و مجوز هیئت‌های امتحانی: آفکوال مسئول تعیین هیئت‌های امتحانی است که مجاز به ارائه مدارک GCSE هستند. این هیئت‌های امتحانی باید معیارهای خاصی را رعایت نموده و فرآیندی دقیق را طی کنند تا اطمینان حاصل شود که می‌توانند کیفیت و استانداردهای مدارکی را که ارائه می‌دهند حفظ کنند. موضوع اصلی در این فرآیند تأیید این است که مدارک ارائه شده توسط هیئت‌های امتحانی، الزامات تعیین شده توسط آفکوال را که بر اساس برنامه درسی ملی و دستورالعمل‌های تعیین شده توسط وزارت آموزش است، برآورده کند.
- هیئت‌های امتحانی دارای مجوز: در حال حاضر، چندین هیئت امتحانی وجود دارد که توسط آفکوال مجوز ارائه مدارک GCSE را دریافت کرده‌اند، مانند موسسه AQA^۲، موسسه OCR^۳، موسسه Pearson و کمیته آموزش مشترک ولز^۴. این هیئت‌های امتحانی، آزمون‌های GCSE را در موضوعات مختلف مدیریت می‌کنند و اطمینان حاصل می‌کنند که این آزمون‌ها با برنامه درسی ملی مطابقت دارند و استانداردهای تعیین شده توسط آفکوال را برآورده می‌کنند.
- معیارهای برگزاری آزمون‌ها: آفکوال معیارهای خاصی را تعیین می‌کند که هیئت‌های امتحانی هنگام طراحی و برگزاری آزمون‌های GCSE باید از آنها پیروی کنند. این معیارها عبارتند از:

○ تطابق آزمون‌ها با برنامه ملی: امتحانات GCSE باید براساس برنامه ملی باشد تا بتواند دانش، مهارت‌ها و محتوایی را که دانش‌آموزان باید در هر موضوع کسب کنند را مشخص نماید.

¹ Advanced level qualifications

² Assessment and Qualifications Alliance (AQA)

³ Oxford, Cambridge and RSA Examinations (OCR)

⁴ WJEC Eduqas

- دربر گرفتن سرفصل‌های تعیین‌شده توسط دپارتمان آموزش: دپارتمان آموزش، سرفصل‌ها یا حوزه‌های موضوعی امتحانات GCSE را تعیین می‌کند. هیئت‌های امتحانی باید اطمینان حاصل کنند که امتحانات آنها سرفصل‌های مورد نیاز را پوشش می‌دهد.
- مطابقت با اهداف ارزیابی: هر موضوع GCSE دارای اهداف ارزیابی خاصی است که مهارت‌ها و دانشی را که دانش آموزان باید در امتحانات نشان دهند را مشخص می‌کند. هیئت‌های امتحانی باید بر گه‌های امتحانی و طرح‌های نمره‌گذاری خود را با این اهداف هماهنگ کنند.
- سیستم نمره‌دهی: آفکوال سیستم نمره‌دهی را برای امتحانات GCSE تنظیم می‌کند که نحوه ارزیابی و گزارش عملکرد دانش آموزان را تعیین می‌کند. سیستم نمره‌دهی معمولاً از ۹ تا ۱ متغیر است که ۹ بالاترین نمره است.
- تضمین کیفیت: آفکوال بر فرآیندهای تضمین کیفیت هیئت‌های امتحانی نظارت می‌کند تا از صحت، قابلیت اطمینان و منصفانه بودن اوراق امتحانی، نمره‌گذاری و درجه بندی اطمینان حاصل کند.

با تنظیم این معیارها و تنظیم هیئت‌های امتحانی، آفکوال تضمین می‌کند که امتحانات GCSE به طور منصفانه و مداوم در موضوعات و مدارس مختلف برگزار می‌شود و یکپارچگی و قابلیت اطمینان مدارک حفظ می‌شود.

با توجه به موارد ذکر شده، در جدول ۲۲، به طور خلاصه نهادهایی که انواع کارکردهای تنظیم‌گری را در حوزه‌ی تنظیم‌گری آزمون‌ها در کشور انگلستان ایفا می‌نمایند، نشان داده شده است.

جدول ۲۲: کارکردهای تنظیم‌گرانه مرتبط با آزمون‌ها در انگلستان

نهاد ایفاکننده کارکرد تنظیم‌گری		کارکرد تنظیم‌گری
آزمون‌های GCSE در پایان مرحله چهارم	آزمون SAT در پایان مرحله اول و دوم	
دپارتمان آموزش (تنظیم محتوای آزمون‌ها)		مقررہ‌گذاری
دفتر تنظیم‌گری صلاحیت‌ها و امتحانات	دپارتمان آموزش	مجوزدهی
دفتر تنظیم‌گری صلاحیت‌ها و امتحانات	دپارتمان آموزش	رصد و بازرسی
دفتر تنظیم‌گری صلاحیت‌ها و امتحانات	دپارتمان آموزش	مجازات

۵-۵- منابع

- 1) Department for Education. (n.d.). School pupils and their characteristics. Retrieved from <https://explore-education-statistics.service.gov.uk/find-statistics/school-pupils-and-their-characteristics#dataBlock-c4588052-8a22-4c4b-a831-b22ecb989c9a-charts>

- 2) Education Profiles. (n.d.). Non-state actors in education: England. Retrieved from <https://education-profiles.org/europe-and-northern-america/united-kingdom/~non-state-actors-in-education-england>
- 3) Roberts, N., & Danechi, S. (2019, June 18). *FAQs: Academies and free schools* (Briefing Paper No. 07059). House of Commons Library.
- 4) Ofsted. (2024, January 24). School inspection handbook. Retrieved from <https://www.gov.uk/government/publications/school-inspection-handbook-eif/school-inspection-handbook-for-september-2023>
- 5) Ofsted. (n.d.). Ofsted's corporate governance framework. Retrieved from <https://www.gov.uk/government/publications/ofsteds-corporate-governance-framework/ofsteds-corporate-governance-framework>
- 6) Department for Education. (2014, December). The national curriculum in England: Framework document. Retrieved from <https://www.gov.uk/government/publications/national-curriculum-in-england-framework-for-key-stages-1-to-4>